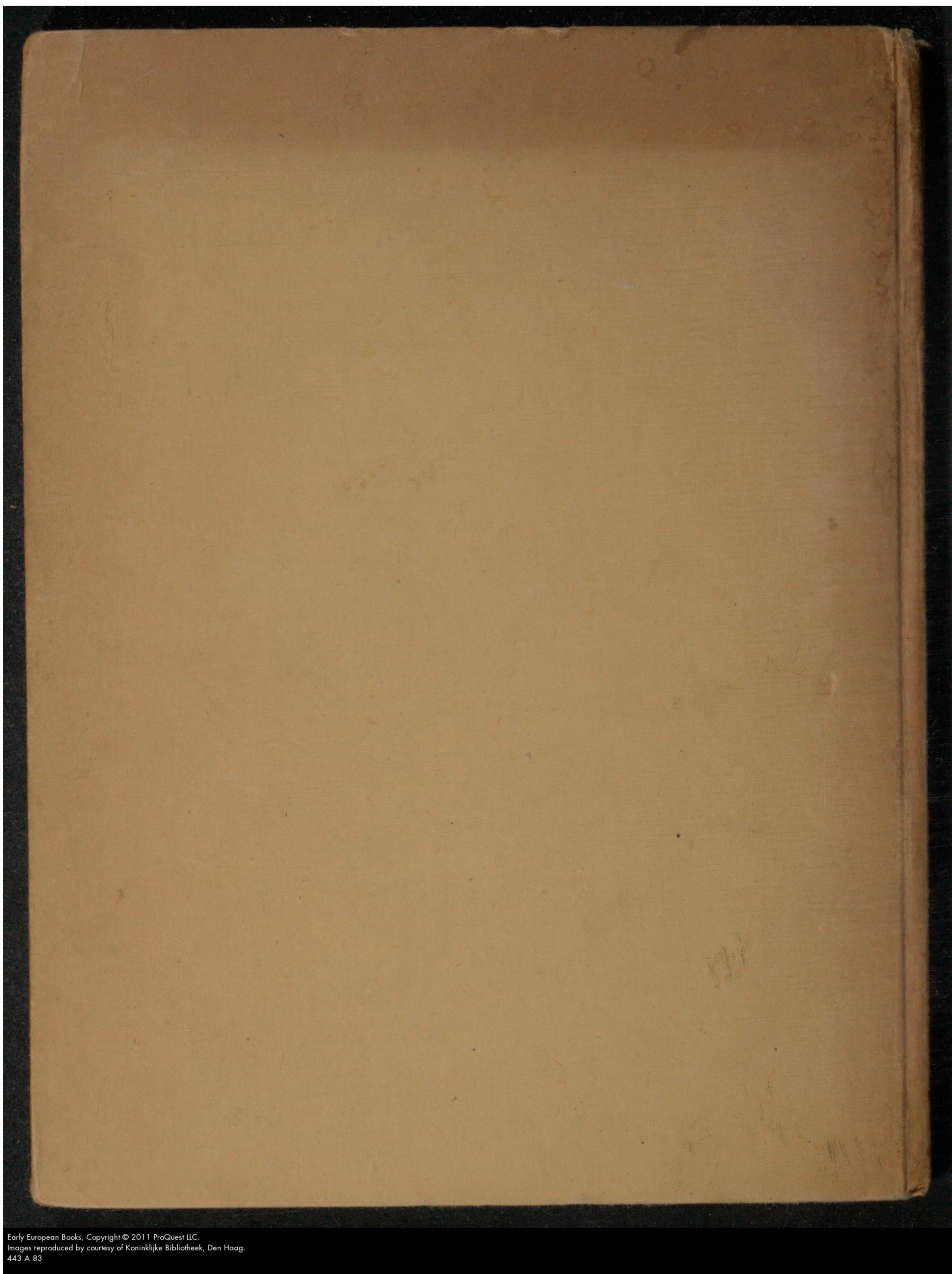
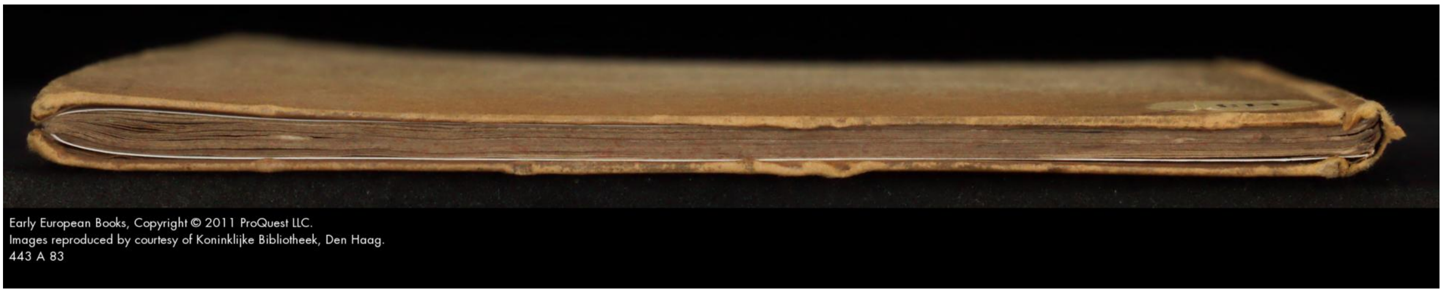
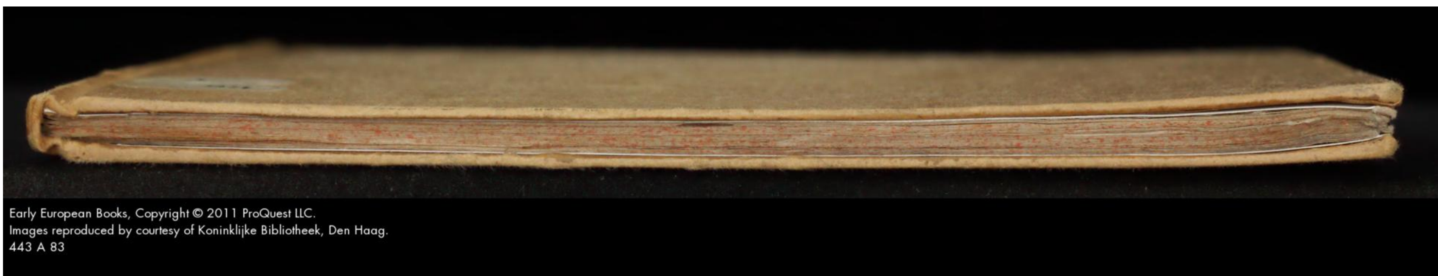
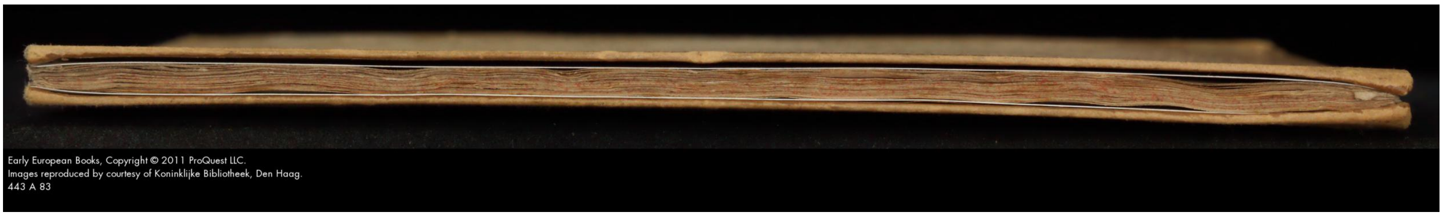
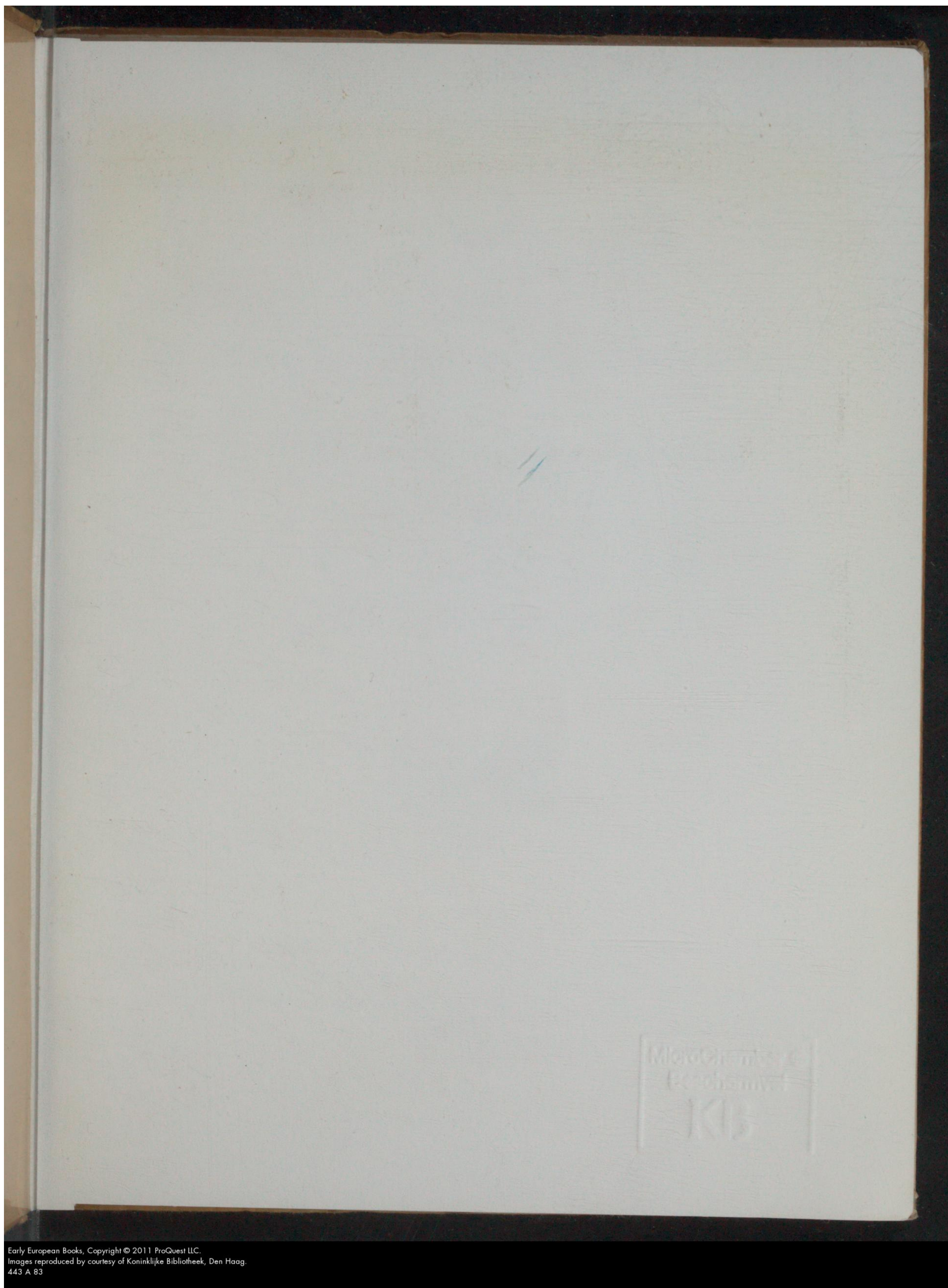

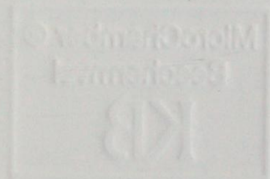

SENECAES,

TROAS,

geseyt

De CONINGINNE der TREURSPELEN.

In Nederduytsche Rijmen nae-gevolght.

Door

J. WESTERBAEN,

Heer van Brandwijck, &c.

IN 'sGRAVEN-HAGE,

By *Anthony* en *Iohannes Tongerloo*, Boeckverkoopers,
ANNO 1658.

INHOUDT.

Als Trojen nae een thien-jaerigen oorlogh van de Griecken verdelght was en sy van meyninge waeren nae huys te keeren, wierde haer door teghen-winden sulx belet die haer aldaer hielen leggen. Des nachts of in den mergen stond verscheen de schim van Achilles, bestraffende de Griecken dat sy van daer vertrecken wilden sonder aen hem behoorlijcke uytvaert en offerhande gedaen te hebben, en belast haer Polyxena op sijn graf te slachten, wesende hy onder 't voorgeven van met haer te trouwen omgebraght. Als nu Pyrrhus, de soon van Achilles, de maegd van den Coningh Agamemnon, der Griecken opperste Veldheer, eyschte, maeckte dese daer swaerigheyd in om sulx toe te staen, waer over sy in hooge woorden gheraeckten, doch in 't lest verblijft Agamemnon de saeck aen den Priester Calchas, te vreden sijnde te sullen doen dat die geraeden vinden sal. Calchas verklaert, dat, om de oorsaeck haers verblyvens wegh te nemen, Polyxena aen Achilles moet opgheoffert werden, en Astyanax, het soontje van Hector en Andromache, omghebraght. Dese door sijn moeder versteken sijnde moet van haer te voorschijn ghebraght werden door dwangh van Vlysses, die voorts met hem is deurgegaen, en hem gebraght heeft op een overgebleven stomp van een tooren, daer hy van hem van boven neer ghewporpen is. Polyxena is van Helena in bruyds gewaed nae het graf van Achilles geleydt ende aldaer van Pyrrhus geslacht.

PERSONAGIEN.

HECUBA, *oude Koninginne van Troje.*
REY *van Trojaensche vrouwen.*
TALTHYBIUS, *Roeper in het leger der Griecken.*
PYRRHUS, *Soon van Achilles.*
AGAMEMNON, *Overste Veldheer der Griecken.*
CALCHAS, *Priester en waersegger.*
ANDROMACHA, *Weduwe van Hector.*
OUDE-MAN.
ULISSES, *Coningh van Ithaca.*
ASTYANAX, *Soontje van Hector.*
HELENE.
BODE.

EERSTE BEDRYF.

HECUBA.

Hecuba bedrijft rouw en beklaeght den ondergangh ende het ongeluck, haer vaderland, haer huys en haer selven overgekoomen.

Wie syn betrouwen stelt op Scepteren en Kroonen,
Wie wyd en zyd gebiedt en steunt op Staf en Throonen,
Wie op de schijn van gunst der wufte Goden staet
En licht-gelovigh op wat voorspoeds sich verlaet,
Sie my, en Trojen aen. 't Geval heeft noyt doen blijcken
So klaer, als nu in ons, hoe los de Coninckrijcken,
Goe glad en glibberigh de trotse Princen staen,
Hoe broos de Scepters syn. De pronck-ster is vergaen
Van 't machtich Asien, die stut, dat 1. werck der Goden;
Waer aen de volckeren van 't noord' en 't oosten boden
Haer wapenen; waer voor te hulp gekomen is
2. Hy die het koele nat drinckt uyt den Tanäis,
Die sijne stroomen spoegt uyt tweemaels seven wanghen,
En die 't herbooren licht 4. godsdienstelijck ontfangen
Daer 5. Tigris sich ontlast, en in de roode Zee
Sijn lauwe waeter looft; en die 6. Penthasilé,
(Der Tartren nae-gebuyr) hier quam tot bystand voeren
Van waer men 't Pontisch strand en kusten houdt in roeren
Met manneloose wijfs; Die stad, met vyer en swaerd
Vernielt en uytgeroeyt, viel over hoop ter aerd'

1. De muyren van Troyen, opgebouwt van Neptunus en Apollo.
2. Rhesus Coningh van Thracien. 3. Een rivier van Scythien, deylende Europe en Asien van een. 4. Memnon, soon van Aurora en Tithonus, overste der Persen, die de morgenson aenbaden. 5. Een rivier van Asien. 6. Coninginne der Amazonen.

En vingh sich op haer grond met neergestorte muyren;
Het Coninckklijck Palleys, gevelt door 's vyands vuyren,
Leght op malkanderen en roockt so ver men siet.
Des overwinners hand ontsiet de vlammen niet.
De graege Grieck en wil syn buyt om 't vyer niet laeten:
Het brandend Troje werd de plundje der soldaeten.
Men siet den Hemel niet, de lucht is dick van smoock,
Het dagh-licht is beswalckt en gruysigh van den roock.
De winner, heet en gram, staet of hy was bedroogen.
Hy oversiet de stad, en meet vast met syn oogen
Dat taeye Troje, dat thien heele jaeren langh
'T belegh gesleept had eer het quam ten ondergangh;
En als hy 't wel doorsiet bevroedt hy in het lesten
Dat het niet vreemd en is datmen voor sulcke vesten
Dien tijd versleten heeft; en, schoon hy't ziet vermant
En leggen in zijn asch en tot de grond verbrandt,
So vreest hy Trojen noch, en derft sijn' eygen oogen
Niet wel betrouwen of het waerheyd is of logen
Dat het gewonnen is, en, schoon hy Troje won,
Gelooft noch selver niet dat men het winnen kon.
Men siet de plunderaers den buyt nae buyten slepen:
Sy hebben niet genoegh aen all' haer duysend schepen
Om 't roofgoed in te lâen. Ick sweer 't den grammen Gôon
En d'as des vaderlands, en 1. u, die op uw Throon
Hebt Phrygien beheerst, dien Trojen in haer wallen
Deckt met uw heele Rijck, dat met u is gevallen,
En 2. uwe schim, mijn soon, die 't hoede voor den val
So langh ghy staende bleeft, en u, mijn kindren al,

1. Priamus. 2. Hector. 3. Cassandra, de dochter van Priamus, aen den welcken Apollo tot belooningh van een by-slaepen, op haer verlieft synde, beloofde de wetenschap van waer-segghen, maer als sy haer toe-segginge niet naer en quam heeft hy (niet kunnende syne gifte haer weder af neemen) gemaeckt dat niemand haere voorseggingen geloof gaf.

En schimmen, niet so groot, dat, wat ons was beschooren,
Wat de 1. waersseggeresss' ons spelde van te vooren
(Beseten van Apol, doch oock door syn beschick
Van niemand oyt geloofc) dat heb ick, segh ick, ick
Wanneer ick 2. swanger gingh gesien al langh te vooren.
Ick sweeg 'took niet, maer braght het aen des Konings oorẽ,
Een ydle Propheterss' al eer 't Cassandra was.
Den 3. loosen Ithakois die ley u niet in as:
Het was syn macker niet, die hem by nacht verselde,
Noch 5. Sinon, vol bedroghs, die u in vlammen stelde:
Het was myn vier, myn toorts die u in koolen ley.
Maer waerom of ick doch uw ondergangh beschrey
Ick oude taeye vrouw, die so veel ramps beleve?
Dat men syn oogen tot dees versche droefheyd geve.
Dat Trojen is verdelght is nu een oude praet.
Ick heb Achillis soon door noch vervloeckter daed
(O schelmstuck, wiens gelijk geen menschẽ oyt en hoordẽ)
Selfs aen 't autaer der Goon den Koning sien vermoorden,
Wanneer de wreede gast hem met de slincker hand
Had by het hayr gelaen, en, sonder tegenstand
Hem ruckende over-rugh, den schandelijcken deegen
Dwers door het lijf tot aen 't gevest toe heeft geregen.
Het blanck en blinckend stael van den verwoede guyt
Geverwt van 't oude bloed quam rood ter wonden uyt,
Dien noch de Koningh, nu op 't uyterst syner dagen,
Noch het Autaer der Goon die sulcken schelmstuck sagen,
Noch 't geen in 't rijck wel eer voor heyligh wierd ge-eert
Heeft van so wreeden moord geschrickt noch afgekeert.

1. Als Hecuba van Paris swanger gingh droomde sy dat sy een fackel baeren soude die Trojen in brand sou steken. 2. Ulysses, Coningh van Ithaka. 4. Diomedes, die met Ulysses des nachts syne aenslaeghen hielp uyt-voeren. 5. Door wiens bedrogh het houte paerd binnen Troyen gehaelt wierd.

Den

Den grooten Priamus, de vâer van ſo veel ſoonen,
Van ſo veel Overſtens en ſteunſels ſyner Throonen,
Ontbreeckt het aen een graf, en miſt ſyn lijck-vier, daer
Heel Troje ſtond in brand, en, of ſulcx weynigh waer,
So ſiet men boven dat (o Goon!) de Grieckenlooten
Om ſyn geſin, ſyn vrouw, ſyn edle bloed-genooten,
Syn eygen Dochteren, en die hem ſyn behouwt.
Wiens deel of ick ſal ſyn, een wijf bejaert en ouwt?
D'een wenſcht dat hy voor hem mogt Hectors Weduw houwē
Dees 't wijf van Helenus, en die Antenors vrouw, en
Daer ſynder die het oogh oock op Caſſandra ſlaen:
Myn lot werdt maer gevreeſt, wie daer mee af ſal ſtaen.
Ick ben alleen het deel waer voor de Griecken duchten.
En kermt'er niemand meer, en houdtmen op van zuchten?
O ghy gevangene, myn ſleyp, myn vrouwen-rey,
Slaet op uw borſt en maeckt een naar en droef geſchrey.
Wilt ſo den uytvaert van 't verdelgde Trojen houwen
(Dat nu in aſſen leyt met alle ſyn gebouwen)
Dat men den wedergalm uyt [1] Idaes berghen hoor
Daer 't vonnis wierd gevelt dat ons dit quaed beſchoor.

1. Een groot geberght ontrent Troje, daer Paris, tot rechter gekooren, den gulden appel toe wees de Godinne Venus tegen Iuno en Pallas.

REY VAN VROUWEN.

HECUBA.

Rey. Ten is van nu of giſt'ren niet
Dat wy op't geen dat ghy gebiedt
Ons wel verſtaen: het is geleden
Veel jaeren dat wy dat al deden;

Sints den [1]. Trojaenschen vreemdelingh
Met syne vloot nae Sparte gingh.
'T geberght van Ida lagh thien maelen
Wit van de sneeuw met topp' en daelen,
Dat meenighmael in onsen nood
Van struyck en boomen is ontbloot
Om onse lijcken te verbranden.
Thien maelen heeft men van de Landen
Den oegst gehaelt, dat noyt den dagh
Ons sonder rouw of traenen sagh,
En noyt en isser een verdweenen
Die ons geen oorsaeck gaf tot weenen.
Vang aen, Me-vrouw, het rouw-gebaer;
Gae ghy ons voor, wy volgen naer;
Heff op uw hand: wy onderdaenen
Staen oock bereydt, 't gesight vol traenen,
En sullen op ons boesem slaen
Gelijck wy ons daer op verstaen.
HE. O trouwe Frygiaensche vrouwen
Die my geselschap hebt gehouwen
In al myn jammer en verdriet,
Och, weygert my dit laetste niet!
[2]. Maeckt los uw hayr, wilt het ontbinden,
En uwe tuyten flux ontwinden
Op dat het alles los en langh
Om uwen hals en schouders hangh

1. Paris, die met syne schepen nae Sparte gingh, daer hy de schoone Helene ontschaeckte.
2. Een manier van rouw-gelaet so men die plagh te plegen met het los doen van het hayr, bestroyen met as of aerde, scheuren van klederen, ontblooten van de borst en schouderen, krabben met nagelen en kloppen met vuysten en handen, huylen en roepen, &c.

Wilt met den laeuwen as van Trojen
Uw aengesight en hooft bestroyen;
Ontkleedt uw boven-lijf, en maeckt
U selven tot den buyck toe naeckt,
En doet den heelen boesem open.
Wat Houwlijck staet u doch te hoopen
Dat u de schaemte sou verbien
Den blooten borst te laeten zien,
Ellendige gevange vrouwen?
Laet maer een band uw rocken houwen:
Laet uwe dulle handen woen:
Laet die haer werck met kloppen doen,
En krabt en schent uw borst met slaghen.
So, so: dat gaet na mijn behaeghen.
U so te sien dat vind ick goed:
Dit maeckt, dat ick u kennen moet
Voor overblijfsels der Trojaenen.
Vernieuwt weerom uw oude traenen;
Schreyt luyder nu als oyt voorheen:
Het is om Hector dat ick ween.
REY. Wy hebben kap en tuyt ontbonden,
Wy hebben al ons hayr ontwonden
En 't hanght ons by de schouders neer;
Ons hayr, so meenighmael wel eer
Geschonden om 't verlies van maeghen
Door 's vyands swaerd alhier verslaeghen;
En asch, noch niet geheel gedooft,
Begruyst ons aengesight en hooft.
HE. Wilt u met handen vol bestroyen:
Dit is het overschot van Trojen
Dat ons noch vry te neemen staet.
Ontbloot uw schouderen, en laet

Uw

Uw kleeren nae beneden glyden
En ſchort die op aen bey uw zyden.
De droefheyd brenge voor den dagh
Haer rouw-gebaer, ſo veel zy magh.
Doet klincken de Rheteeſche ſtranden
Door het geklop van uwe handen,
Dat Echo geev' een wederſlagh
Uyt het gebergt, niet, ſo ſy plagh,
Met nae-gebauw der laetſte woorden,
Maer dat men 't hoor' aen allen oorden
Van vooren af tot acht'ren toe
Wat rouw men hier om Troje doe
'T gehuyl vervulle lucht en ſtranden;
Woedt tegens u met felle handen;
Ick eyſch wat meerder als ghemeen:
Het is om Hector dat ick ween.
REY. Om u is 't, Hector, dat wy karmen,
En ſchenden ſchoudren, hooft, en armen:
Om u is 't dat de moeder woedt
Op haeren boeſem, rood van bloed;
Om u is 't dat wy 't hayr uytrucken
En krabben borſt en wangh aen ſtucken;
Om u is 't dat ons handen gaen.
En ons met felle vuyſten ſlaen;
De rooven van noch oude wonden,
Daer mee wy ons te vooren ſchonden
Om uwe dood, ſyn weer aen 't blôen.
Ghy pleeght de Frygen te behoen:
Sy bleven ſtaen door uwe handen:
Ghy waert de ſtut van Stad en Landen:
Ghy waert een muyr, die thien jaer langh
Haer vryde van den ondergangh,

En steuyte 't lot, ons langh beschooren:
Wy gingen al met u verlooren:
Uw sterfdagh was den onsen mee:
Hy dood' ons, die u sterven dee.
HE. Wilt nu dees rouw voor andre plegen:
Myn Hector heeft zyn deel gekregen;
De Koningh hebbe nu een beurt:
Myn Hector is genoegh betreurt.
REY. Ontfang dan, Koning der Trojaenen,
Ons rou-gelaet, ontfangh ons traenen,
O oude man, die in uw tyd
Tot [1] tweemael toe gevangen zyt!
Tweemaelen is de Stad bestreden,
Tweemael heeft s'onder u geleden,
Tweemaelen voor den Grieck geswicht,
Tweemael geproeft [2] Alcidis schicht.
Nae so veel lijcken uwer zoonen,
De steunen van uw Staf en Throonen,
Besluyt ghy, Vaeder, met uw lijck
De dood der erven van uw Rijck.
Ghy zyt nae so veel duysend dooden
Geslacht aen het autaer der Goden:
Uw romp druckt de Sigeesche strand.
HE. Wendt u weer nae een andre kant,
Wilt uwe traenen elders keeren:
Des Coninghs dood is niet om deeren.

1. De eerste-mael van Hercules, die Trojen innam, om dat de Koning Laomedon, de Vaeder van Priamus, syn woord en beloften van het geschenck der paerden niet gehouden had, die hy hem belooft had om dat hy syn dochter Hesione van het zee-monster verlost hadde.
2. Trojen kon volgens 't noodlot sonder de wapens van Hercules niet gewonnen werden, die Philoctetes in de belegeringe van Trojen den Griecken openbaerde ende voor den dagh braght, van daer sy verborgen waren.

Seght

Seght altemael met bly gelaet,
Geluckigh Priamus: hy gaet
Nu vry en vranck nae onder d'aerde
Dien 't juck der Griecken niet beſwaerde;
Noyt ſal hem ſmerten voet noch hand
Van ſyner vyands boey of band;
Hy ſiet Ulyſſes noch 1. Atryden;
Hy zal nae ſynen val niet lyden
Dat men hen doe gevangen gaen;
Men ſal ſyn ouden hals niet laen
Met zeeghe-praelen, noch met ſchanden
Op ſynen rugh des Coninghs handen
Gevleugelt zien, ſo langh gewoon
Den Staf te voeren op den Throon;
Hy zal gheen 2. goude boeyen draeghen
Om achter Agamemnons waeghen
Te proncken, als hy te Myceen
Ter zeeghe-koets komt in gereen.
RE. Wy zeggen elck, en al te gaeder,
Geluckigh Priamus: Die Vader
Nam ſtervende ſyn Rijcken mee.
Hy wandelt nu in ruſt en vree
Door 't vlack der Elyſeeſche velden
En ſwerft daer onder ſo veel Helden
En zael'ge zielen van de doon,
En ſoeckt nae Hector, zijnen ſoon.
Geluckigh Priamus, en alle
Die in den oorlogh zijn gevalle!
Geluckigh, die nae veel verdriet
Het al met ſich vernietight ziet!

1. Agamemnon en Menelāus, ſoonen van Atreus. 2. De gevangenen wierden voor of achter den Triomfwaeghen gebonden geleydt, elck nae ſyn ſtaet met yſere, ſilvere, of goude boeyen.

TWEDE BEDRYF.

THALTYBIUS. REY.

Thaltybius verhaelt hier hoe hem des nachts de geest van Achilles verschenen is, begeerende dat Polyxena, onder 't dexsel van welckers houwelijck hy omgebracht was, op syn graf hem ten offerhande soude geslacht werden, sonder het welck door gestaedige tegen-winden de Griecken daer van daen niet souden kunnen vertrecken.

TH. Hoe lange leght de Griecks taegh in de havens stil,
't Zy dat hy 1. nae de krijgh; 't zy dat hy t' huyswaert wil!
REY. Wat oorsaeck isser die de schepen hier houdt leggen?
Wat God sluyt haer de wegh? wilt ons de waerheyd seggen.
TH. Mijn hert is vol van schrick die my bevangen heeft,
Ick schud en ril van angst, mijn gansche lichaem beeft.
Dat boven waerheyd schijnt dat houdtmen voor een logen,
Of 't werdt niet licht gelooft: noch sagh ick 't met mijn oogen;
Ick selfs, ick hebt 't gesien. de Son was naeulijx op
En men vernam nu eerst syn schijnsel op den top
Der bergen, en den dagh was even maer begonnen,
Het opgereese licht had pas de nacht verwonnen
Als d' aerde schielijck gaf een heymelijck geluyt
En loeyd' al schuddende ter holler afgrond uyt.
De bosschen daveren met slingerende koppen,
Het kraeckt in 't hooge woudt door breuck van stam en toppen,

1. Als de Griecken met haer vloot nae Trojen uyt Aulis souden t' zeyl gaen om Helena met gewelt van mannen en wapenen weer te haelen, wierdt het selve door Diana belet, die verstoort was om dat Agamemnon een van hare Hinden geschoten had, het welcke hy met het opofferen van syne dochter Iphigenia heeft moeten zoenen.

Als

Als of de donder gingh dwers door de boomen heen:
De rots van Ida sent haer kruynen nae beneen.
En 't aerdrijck beefde niet alleen, maer oock de stroomen
En Thetys heeft de komst van haeren zoon vernoomen
En liet haer scholpen staen. doe berste d'aerd van een
En opende de wegh nae boven van beneen,
De Hel en Aerde gaept; Achillis graf gaet open;
De groote schim verschijnt des Prinssen der Dolopen,
So hy de 1. Tracen sloegh, en Troje dee verstaen
Door 't voorspel, dat hy hiel, hoe 't noch met haer sou gaen;
Of 2. bastert van Neptuyn, een jongelingh van jaeren,
Maer wit en blinckende met silver schoone hayren,
Ter aerde neder wirp; of so hy meenighmael
Sloegh onder 't Griecksfe heyr met het verwoede stael
En stroomen stopte toe door 't kroppen van de lijcken,
Dat 3. Xanthus, rood van bloed, most uyt syn wadde wijcken
En dreef met tragen tocht door de benaeude kolck
En socht syn wegh na zee met het gematste volck;
Of so hy was te sien doe Hector was verslagen
En hy hoogmoedigh stond op synen oorloghs-wagen
En sleypten hem, en voorts met hem heel Troje mee.
Een vreeselijck geluyt vervulde strand en zee:
Gaet, riep hy, gaet vry heen, en wilt in uwe schepen
De prijs, die my toekomt, al mee nae Griecken slepen,
Ondanckbaer' als ghy zijt: maer doch gedenckt'er aen,
Het is myns 4. moeders Rijck daer ghy hebt deur te gaen.
Achillis gramschap stond den Griecken duur voor desen,
Sy sal oock niet goe koop voor Polyxeene wesen:
Sy komt myn' asse toe. van Pyrrhus handen moet
Sy zyn geslacht, en 't graf hier natten met haer bloed.

1. De troepen, die Hecubaes vaeder tot bystand der Trojaenen by een gebracht hadde. 2. Cycnus. 3. Een rivier van het landschap Troas. 4. Thetis, een zee goddinne.

Als hy met luyder stem dees woorden had gesprooken
Verliet hy dach en licht, en is weer neer gedooken
Nae Plutoos duyster Rijck, en sloot het aerdrijck weer.
De groote kloof gaet toe: 't werd moy en handsaem weer
En 't waeter stil en kalm; de wind is neer gaen leggen,
En laet syn dreygen staen, als had hy niet te seggen;
De zee ruyscht sachtelijck, en Triton, glad van huyd,
Songh aen den rey een liedt ter eere van de Bruyd.

PYRRHUS. AGAMEMNON. CALCHAS.

Pyrrhus en Agamemnon gheraecken in hooge woorden over Polyxena. de saeck werd verbleven aen Calchas, die daer van de uytspraek doet ende haer verschil ter neder leyt.

PYR. WAnneer de blyde vloot, van alles toe gerust,
Lagh zeyl-ree om te gaen van de Trojaense kust
Dachtm' om Achilles niet, door wien de stercke wallen
Van 't machtich Ilium ten lesten zyn gevallen,
Door syne hand alleen voor heen ten val bereyt,
Die binnen korten tyd door menich dapper feyt
'T vertoeven heeft geboet dat [1.] Scyros had gegeven
En 't marren goed gemaeckt dat [2.] Lesbos daer beneven
Te voor veroorsaeckt had, dat met syn tusschen land
Klooft het Ægeesche naeuw. wanneer hy was van kant
Heeft het staen twyfelen waer heen 't sou nederstorten.
Schoon dat ghy waert gesint te geven, oock in korten,

1. Een eyland, daer Thetys haeren soon versteken had onder de dochters van den Coningh Lycomedes in vrouwe kleeren, om hem van den tocht nae Trojen te houden, alsoo sy wiste dat hy daer voor blijven soude.
2. Dat Achilles eerst verwoestte eer hy sich by de andere vloot begaf.

Het

Het geen 'er werd geeyscht, so waer' het oock te laet:
Het is een saeck, die thans niet in uw macht en staet,
De hooghe prijsen syn, nae't kavelen en looten,
Van al de Vorsten al getrocken en genooten:
Van 'tgheen dat hem gelijckt hebt ghy geen overschot,
En so een dappren held en komt geen minder lot.
Verdiend' hy weynigh, die, gelast sich niet te geven
Ten oorlogh, maer gerust te blyven sitten leven
En haelen 1. Nestors maet in stillen ouderdom,
Sich selven heeft ontdeckt alwaer hy gingh voor mom
Door moederlijck bedrogh in valsche vrou-gewaeden
En door de 2. waepenen sich willens heeft verraden?
Als Telephus ontsey de deurtocht door syn land
Verwd' hy in 'sKoninghs bloed syn onbedreven hand,
Die hy in 't stryden straf en dapper heeft bevonden
En weder soet en sacht in 't heelen 3. syner wonden.
De stadt van Thebe viel, alwaer Etyon sagh
Syn rijcken nemen in, en (dat op 'thooge lagh)
Het kleyn Lyrnessos gingh al mee de selfde ganghen,
Door Brises dochter (die hy kreeg voor syn gevanghen)
Een so vermaerde stad; en Chryse en Tenedos
Door het gerucht bekent; en daer de Tracer os

1. Die drie honderd jaeren leefde. 2. Ulysses soeckende Achilles had sich toegestelt als een kramer van frayigheden daer haer de Vrouwen mede vercieren ende had daer nevens eenigh wapen-tuygh, gekomen wesende daer Achilles onder de jonckvrouwen in vrouwe klederen verborgen was, wierd hy hem kennende door dien hy in plaetse van te sien nae der vrouwe kramery de wapenen besagh en die handelde.

3. Telephus gequetst synde van Achilles konde niet genesen nae het seggen des Orakels sonder hulpe van de spiesse daer hy mede gequetst was, versoent wesende met Achilles heeft hy van hem verkregen daer hy hem van het roest der selver spiesse een salf liet maecken waer door hy van syne wonden genas.

En meenighte van vee weydt in de vette dallen
En kuddens ſonder eynd, is Cylla mee gevallen,
Apollo toegewyt. ick ſwygh ſo meen'ge ſtad
Die, als Cayeus ſwelt door 't hooghe lenten-nat,
Van't waeter werd beſpoelt uyt opgeſtuwde kolcken.
So grooten nederlaegh en ſulck een ſchrick der volcken
So veel verſtroyde ſteen(als door de ſchielyckheyd
Eens byſtren dwarrel winds)die ſouden met beſcheyd
Ter hooghſter eer en roem in andre moghen ſtrecken:
Voor hem was 't niet; hy dee 't maer in 't voorby te trecken.
So quam myn vaeder hier: hy voerde ſulcken krygh
Wyl hy ter krygh ſich ruſt. op dat ick voorders ſwygh
Wat dat hy heeft verdient in't geen hy dee voor deſen,
En ſouder niet genoegh aen eenen Hector weſen?
Myn vaeder was de man die Ilium verwan,
Ghy hebt het maer vernielt. het luſt my verder van
Syn eer te ſpreecken en ſyn daden te vertooghen.
Den dappren Hector lagh voor ſynes vaders ooghen
Verſlagen, [1] Memnon voor ſyn oom, om wien Auroor
(Syn moeder) bleyck van rouw haer rooſeverw verloor
En trad den droeven dagh voor heen met doodſe wanghen.
Den winner ſtond verbaeſt en als met ſchrick bevanghen
Om 't voorbeeld van zijn werck, en leerde dat een man
Uyt [2] godlijck zaed geteelt al mede ſterven kan.
Noch viel Penthaſilee, de laetſte ſchrick der Greken.
So dat, indien men wil nae ſyn verdienſten ſpreken,

1. Memnon, ſoon van Tithonus des broeders van Priamus, geteelt by de Godinne Aurora van wien Tithonus om ſyne groote ſchoonheyd wegh gevoert wierd.

2. Geljck Memnon gewonnen was by de Godinne Aurora, ſo was Achilles gewonnen by de zeegodinne Thetys.

Ghy

Ghy hem gehouden zijt te lev'ren selfs een maeghd,
Van [1] Argos of [2] Myceen, indien hy daerom vraeght.
Soudt ghy dit by u selfs noch wel in twyfel leggen?
Staet ghy 't terstond niet toe het gheen ick kom te segghen?
En is 't een stuck dat ghy voor wreed en grousaem acht
Dat Priaems dochter werd voor Peleus soon geslacht?
Ghy hebt uw dochter selfs geoffert om Helene.
Het gheen ick van u eysch heeft men gedaen voor heene.
AG. 'T is jonger lien gebreck datmen syn tochten niet
Te recht bestieren kan: in andere geschiedt
Sulx door de drift des jeughds, die sy den teugel geven;
Maer Pyrrhus werdt hier toe door 's vaeders aert gedreven,
Wiens overziedend bloed en fellen geest [3] voor heen
En dreygementen ick lanckmoedigh heb geleen.
Die veel vermach, moet veel met groot geduld verdraghen.
Wat schept ghy, jongelingh, in sulcken stuck behaeghen,
Dat ghy die edle schim bekladdet met een moord
Van een onnosle maeghd, so wreed, so ongehoort?
De schim van sulcken Vorst? eerst dient'er wel versonnen
Wat dat hem voeght te doen die yemand heeft verwonnen:
Dan, wat hy lyden moet die hy verwonnen heeft.
Gedenck dat overlast gheen duyr den Vorsten geeft.
Die middelmaetigh gaet kan langh syn rijck behouwen.
Men moet sich op 't geluck niet al te vast betrouwen.

1. 2. Daer Agamemnon Coningh was.
3. In het krackeel aengaende het wedersenden vande dochter des Priesters Chryses, die Agamemnon most aen de vaeder wederom most gheven in wiens plaets hy Achilles Hippodamia ontnam, de dochter van Brises, dat tusschen haer een onversoenelijcken haet verweckte, so dat Achilles het bevel van Agamemnon, die der Griecken opperste Veldheer was, niet en wilde ghehoorsamen, ende sich een langen tijd stil hieldt sonder in het leger of in de waepenen te willen koomen.

Hoe hoogher dat een mensch door voorspoed is geraeckt,
Hoe sy hem machtiger en grooter heeft gemaeckt,
Hoe de geluckige sich meerder moet vermeeren
En vreesen het Geval. dat koomen kan en keeren,
En schroomen voor de Goon als s'al te gunstigh zijn.
Door 't winnen wierd ick vroed, dat Rijcken, groot in schyn,
In eenen ooghenblick wel werden overvallen.
Blaest Ilium ons op? sou Trojen ons doen brallen?
Maer hier op dese plaets, daer nu wy Grieken staen,
Daer stondt het onlanx mee; maer siet het nu eens aen.
Ick heb my eertyds oock (ick wil my niet verschoonen)
Wel hoogher, als 'tbetaemt, verheven op mijn kroonen:
Maer 't lacchende geluck, dat veele swellen doet.
Die mijn te rugge zien en brack mijn hooge moed.
Soud ghy, o Priamus, my opgeblasen maecken?
Souw ick om uwen val tot hovaerdy geraecken?
Souw ick noch niet verstaen wat van de Rijcken zy?
Een grooten blinck in 't oogh, maer dickmaels haest voorby.
Souw ick de Scepters meer als ydle namen achten
Bekleedt met valschen glimp van ingebeelde machten,
En kroonen, rood van goud, en purpre Tullebans
Als toysel van het hayr en uyterlijcken glans?
Een korte Tegenspoed kan 't alles haest vernielen,
En hadde mogelijck daer toe geen duysend kielen
Noch thien jaer tijds van doen; 'tis rasser wel geschiet:
Het ongeval vertoeft so langh met yder niet!
Ick wil 'tniet lochenen, houdt, Griecken, 'tmy ten besten,
Der Frygen nederlaegh en 't winnen van haer vesten
Is staegh mijn wit geweest: maer die te sien vergaen
En tot der aerd geslecht, had ick noyt toegestaen,
Was 't in mijn macht geweest om sulx te kunnen schutten.
Maer 't woeden des Soldaets en is niet wel te stutten.

De hitt', en toorn, en winst die by der nacht geschiedt
Die luystert nae gheen toom en past op gheen gebiedt.
Al wat in sulck geval de krijschluy quaeds bedrijven
Dat is de wrock en wraeck en duyster toe te schrijven
(Waer door de dulligheyd haer selven terght en wet)
En het geluckigh swaerd, dat, eens in 't bloed gevet,
Vermaeck in 't moorden vint en weet van geen bedaeren.
Laet ons het overschot van Troje voorts bewaeren
En wat men bergen kan van de vernielde Stad.
Wy hebben wraecks genoegh, en meer als dat, gehad.
Maer dat men slachten sou de koninckliicke Deeren
En aen Achillis graf tot een geschenck vereeren
En sprenckelen sijn as met dat onnosel bloed,
En ick so wreeden stuck oordelen sou voor goed
En dat men sulcken moord sou met den naem bekleden
Van 't heyligh houwelijck, werdt noyt by my geleden.
Op my komt aller schuld. die 't quaed doen niet verbiedt
Wanneer hy kan, die werd gehouden dat hy 't hiet.
PY. Sal men Achilles dan geen prijs met al toe leggen?
AG. Och jae: elck sal sijn lof met vollen monde segghen.
Syn groote naem en zal niet blijven onbekent
So ver de Sonnekoets de volckeren berent.
En, kan vergooten bloed der dooden smert versachten,
Men doe van Frygien veel vette schaepen slachten,
En storte vry van 't geen gheen moeder schreyen doet.
Wat is 't voor een gebruyck, waer door men 't menschen-bloed
Tot offer voor een mensch baldadigh siet verplenghen?
Wacht u dijns vaeders asch daer mede te bespreng hen.
Behoed hem voor de nijd en aller Vorsten haet,
Die, so m'hem dient met bloed, hem wis te wachten staet.
PY. O opgeblaesen', als de saecken wel gelucken!
O neergeslagen', als de tegenspoeden drucken!

Tyran der Coninghen, brandt wederom uw bloed
(Gelijck ghy zijt gewoon) met nieuwe minne-gloed?
Sult ghy gestaegh alleen met [1] onsen buyt gaen strijcken?
Ick sal het tegendeel voor dese reys doen blijcken.
Dees rechterhand sal aen Achilles geven gaen
Syn offerhand', en so ghy 't weygert toe te staen
En hem de syn' onthoudt, sal ick hem grooter geven;
Een, die het waerdigh zy van Pyrrhus hand te sneven.
'T lijdt al te langh dat sy gheen Koningen en slacht;
'T is langh dat Priamus een weder-gae verwacht.
A G. Het is u grootste feyt daer eer is op te draeghen
Dat door uw felle swaerd dien oude leyt verslaeghen
Die [1] nederigh wel eer uw vaeder ley te voet.
P Y. Iae, nederigh uyt nood, maer vyand in 't gemoed.
Ick kan wel onderscheyd van die en dese maecken.
Maer [2] Priamus quam selfs: ghy dorst hem niet genaecken
Maer [3] om te vragen bloo, en vol van angst en vrees
Hebt Ajax uytgemaeckt en oock den Ithakees,
En, 't geen ghy bidden wout, aen andere bevoolen
Uw vyand vreesende, beteutert en verschoolen.
A G. Doe vreesd' uw vaeder niet: hy hadd' oock geenen nood,
Maer lach gemackelijck en veyligh buyten schoot
En had de wapenen en heel de krijgh vergeeten.
Wy hadden d'onderlaegh, het volck wierd doodt gesmeeten,
En Hector woed' en stack ons vlooten in den brand,
Achilles lagh te scheep en quam niet voor de hand,

1. Als hebbende Achilles Hippodamia doen af haelen, ende nu Polyxena weygerende om hem ten offerhande geslacht te werden.
2. Als hy by Achilles quam bidden dat hy hem het lichaem van synen soon Hector wilde laeten volghen.
3. Agamemnon vreesende de gramschap van Achilles om dat hy hem de dochter van Brises doen afhaelen had, sond Ajax en Ulysses met veele geschencken, uyt synen naem versoeckende dat hy, benevens die haer wederom wilde aennemen en weder te velde komen.

Maer schepte zijn vermaeck in 'tklincken sijner Luyten.
P Y. Doe kon Achillis spel den grooten Hector stuyten
Meer als uw waepens deen. die heeft zijn zangh gevreest
En in sijn scheeps-quartier is 't al in rust geweest.
In so gemeenen schrick was daer een diepe vreede.
A G. 1. So was 't in dat quartier voor Hectors vaeder mede.
P Y. 'T is Koninckklijck gedaen dat men een Koningh spaert.
A G. Waerom benaemt ghy hem dan 't leven met uw swaerd?
P Y. Men brengt wel yemand uyt barmhertigheyd om 't leven.
A G. 'T is uw barmhertigheyd, een maeghd aen 't graf te geven.
P Y. 2. Houdt ghy 't voor gruwel nu dat men een Ionckvrou slacht?
A G. De welvaert van het land werd boven 't bloed geacht.
P Y. Dat men gevangens spaer gebieden geene wetten.
A G. De schaemt verbiedt te doen 't geen die ons niet beletten.
P Y. Te doen al wat hem lust staet den verwinner vry.
A G. Hoe meer dat hy vermagh hoe maetiger hy zy.
P Y. Roemt vry daer af by die 'khaer vryheyd heb gegeven
Die ghy thien jaeren langh hebt onder 't juck gedreven.
A G. Dus trots op 3. Scyros?
P Y. 4. Dat geen broedren schelmstuckken.
A G. Beslooten in de zee?
P Y. 5. Waer van ick maeghschap ben

1. Doe Priamus het lichaem van zijn soon Hector aen Achilles quam versoecken.
2. Die selfs uw dochter Iphigenia hebt laeten slachten.
3. Sijn vaederland, een onvermaerde plaets.
4. Agamemnon was een sone van Atreus Coningh van Mycenen. dese had een broeder, genaemt Thyestes, dien hy in ballinghschap joegh om dat hy overspel met zijn vrouwe bedreven had. en naemaels wederom gheropen zijnde heeft hy hem zyn eyghen soonen te eeten gegeven. om welck schelmstuck de Son geseyt werd te ruggewaerts nae haeren opgangh gheweken te hebben. om welck te wreecken heeft Thyestes by zijn eygen dochter geslapen ende wan daer by Egistus, die Agamemnon den soone van Atreus naemaels heeft omghebraght.

Ick ken het edle huys van Atreus en syn broeder.
AG. 1. Ghy die in hoerery geteelt zijt van een moeder,
Door vuyle geyligheyd ter sluyck geschonden van
Achilles, eer hy noch te deghen was een man.
PY. Van dien Achilles, die vermaeght aen alle kanten
Heeft in der Goden Rijck sijn vrienden en verwanten:
Ten hemel Iupiter, en Æacus beneen
In Plutoos wijd gebiedt, en Thetijs in de zeen.
AG. Van dien Achilles die van Paris is verslaeghen.
PY. Met wien geen van de Goon van bijds een kamp dorst waeghẽ.
AG. 'T is wel in mijne macht te snoeren sulcken praet
En u, die tegens my u dus te buyten gaet,
Te straffen so 't behoort, die stout en onvermeeten
'Tontsagh van mijne kroon so lelijck hebt vergeeten:
Maer mijn rapier en is so bloed-graeg niet van aert
Of 't heeft oock selver de gevangens wel gespaert.
Dat liever Calchas, den uytlegger van de Goden,
Terstond geropen werd', is het van haer geboden
Sal ickse geven. Ghy, die eertijds onse vloot
In Aulis hebt ontmart, en haer de wegh ontsloot:
Die door uw wicchel-kunst den hemel op kunt maecken:
Die u 't geheym verstaet van 't ingewand: dien 't kraecken
Van hemel en van aerd, dien de gestaerte ster
Van 't noodlot onderricht en teykens geeft van ver:
Wiens 2. uytspraeck ick wel dier voor desen most bekoopen:
Maeck ons der Goden wil en haer bevelen open,
En wilt in dit geval ons doch ten besten raen.
CA, De Goden vinden goed de vloot te laeten gaen

1. Achilles, onder de dochteren van Lycomedes in vrouwen habyt versteken zynde heeft eene der selven onteert, daer Pyrrhus af gekomen is.
2. Als hy seyde dat de vloot niet en konde uyt loopen voor ende al eer de Goddinne Diana versoent wierd door het slachten ende opofferen van syne dochter Iphigenia.

Voor 1. de gewoone prijs, die sy te trecken plachten:
Men moet een maeghd op 't graf van Vorst Achilles slachten,
Maer op de Grieckse wys gekleet in bruyds-gewaed,
Gelijckmen te Nyceen of in Thessaeljen gaet;
Prins Pyrrhus moet 2. de bruyd aen synen Vaeder geven.
So werdt dit heyligh werck recht nae den eysch bedreven
Maer dit is 't niet alleen dat ons hier blijven doet:
Daer werdt, behalven dat, geeyscht noch edler bloed
Als van Polyxena. ick vind' het so beschooren.
Men storte Hectors soon van boven uyt den tooren
Dat hy syn val besterf. wanneer dat is gedaen
So magh de vloot in zee met duysend zeylen gaen.

1. Gelijck gebeurt was thien jaer te vooren als men na Trojen varen soude.
2. Polyxena.

REY.

De Rey der Trojaensche Vrouwen, om te lochenen dat de geest van Achilles soude verschenen zijn geweest, drijft hier nae het gevoelen van sommige Philosophen dat de ziel met het lichaem vergaet.

Is 't waer, of soudt een spreuckje wezen
Waer door men 't bloode volck doet vresen,
Dat onse geest nae 't sterven leeft?
Seght eens, wat voordeel dat het geeft
So, als ons oogen zijn gelooken
En onse laetste Son gedooken
En d'asch geslooten in het graf,
Men niet de ziel mee overgaf
En d'arme mensch sou langer leven?
Of sterftmen heel, wanneer wy geven

Den aeſſem, die ſich metter vlucht
Menght met de wolcken inde lucht,
Soo dat wy heel te niet geraecken
Wanneer het lijck-vyer is aen 'tblaecken?
Al wat d'opgaende Son beſchijnt,
Al wat hy ziet daer hy verdwijnt,
Al wat de Zee beſpoelt met ſtroomen,
Die thans gaen heen en wederkoomen
En tegens kuſt' en ſtranden ſlaen,
Daer ſal den tijd mee ſtrijcken gaen.
So ſnel als 'tpaerd met vlugge pennen,
So ras de twaelf geſternten rennen,
Met ſo een loop, gelijck den heer
Der ſterren doet zijn ommekeer
En haeſt ſich eeuw aen eeuw te knoopen,
Gelijck als wy de maen ſien loopen
Met ſchuynſe keeren op en neer
En kruyſſen 'tpad vaſt gints en weer,
So rennen wy met volle toomen
Nae 'teynd toe en de doode ſtroomen:
Maer die daer komt is nergens meer.
1. Gelijck den roock verdwijnt, en eer;
Gelijck de winden haeſt verjaeghen
De wolcken, die wy ſwanger zaeghen,
Soo ſal de geeſt, waer door men leeft,
Verſmelten als hem 'tlijf begeeft,
En heel en altemael vernieten;
Nae 'tſterven ſal niet overſchieten;
De dood is ſelver niet een mijt;
Een pael-ſteen van den ſnellen tyd.

1. Nae het gevoelen der Stoiſche ende Epicuriſche ſecte.

De grage hebben niet te hoopen,
'Tsorgvuldigh hert sal niet beloopen:
Den eene legh de hoop vry neer,
Den andere sorgh voortaen niet meer.
2. Vraeght ghy my, waer ghy nae het sterven
Sult vaeren heen, of syn, of swerven?
Daer 't is dat noyt gebooren was.
Den graeghen tijd vreet al den bras.
De dood verschoont noch lijf noch zielen
Maer komtse bey te saem vernielen.
Wat 's Tenarus, wat 's Acheront,
Wat is den Hel, wat is den hond
Die aen de poort leyt om te waecken?
'Tzijn ydele woorden sonder saecken;
'Tsyn fabelen, 't is leure praet,
Die als een swaeren droom vergaet.

2. Cerberus met drie hoofden, wachter der Helle.

DERDE BEDRYF.

ANDROMACHE. OUDEMAN. ULYSSES.

Hectors vrouw verschrickt door een gesicht berght haer Soontjen in het graf sijns vaders, dat Ulysses door sijne loosheyd uytvind, die met hem heen gaet om omgebracht te werden.

WAt mooght ghy droeven hoop, o ghy Trojaensche wyven,
Met sulcken misgebaer so grooten rouw bedryven?
Wat treckt ghy uyt u hooft het hayr met handen vol?
Wat klopt ghy op u borst met vuysten wreed en dol?
Wat stort ghy traen op traen lancx u bekrabde wanghen?
'Tgeen by ons is geleen is van gheen groot verlanghen

So m'er om ſchreyen kan. 't is onlanx maer geleen
Dat Troje viel voor u : voor my viel 't langh voor heen;
Van doe men Hector ſleept' om haere muyren heenen
En 't rad en waeghen-as van Peleus-ſoon moſt ſteenen
En kraeckte door 't gewicht van den verſlagen Held
Lagh Ilium ter neer en Trojen al gevelt.
So meenigh ramp op ramp doet mijne zinnen ſmooren.
Ick loop als een die zijn gevoelen heeft verlooren,
Als die geen weſen heeft van 't geen hem heeft geraeckt.
Oock had ick my al van de Griecken los gemaeckt
En was mijn man gevolght, had dees 't my niet verboden
Die 't ſterven my belet ; dees dwingt my aen de Goden
Noch wat verſoecks te doen; dees reckt mijn jammer langh
En maeckt dat ick de vrucht van 't lijden niet ontfangh,
De beſte die het gheeft : dat 's, nergens voor te ſchroomen.
Het quaed vind ſtaegh een gat waer door 't by ons kan koomen
Voor wien noch plaets noch deur tot voorſpoed open ſtaet.
Te vreſen ſonder hoop is 't aldergrootſte quaed.
Ou. Wat heeft bedroefde vrouw, ſo ſchielijck u verſlaghen?
An. My dreycht meer onheyls als my oyt voor deſen ſaeghen.
Daer rijſt weer ramp uyt ramp, die arger weſen ſal
Als my oyt over quam. den vreeſelijcken val
Van 't ſtortend Ilium heeft noch geen ſtand genoomen.
De kloot van 't Nood-lot is noch niet ten eynd gekoomen.
Ou. Maer, ſchoon den Hemel wou, wat vond hy meerder quaed?
An. Ick ſegh u, dat de poort des Afgronds open gaet
En dat het duyſter hol der hellen is ontſlooten,
En, om de ſchrick in de verdelgde te vergrooten,
De doode Vyanden weer koomen uyt het graf.
Is 't dan de Grieck alleen, dien men dat voordeel gaf
Die reys te rugh te doen? o neen : de dood gaet even.
Die algemeene ſchrick doet de Trojanen beven :

Maer

Maer een gesight, dat my des naere nachts verscheen,
Ontstelt my 't hert van vrees' en 't raeckt my recht alleen.
Ou. Segt my wat dat ghy zaeght dat u van nieus doet schroomen.
An. De nacht was verder als ter halver wegh gekoomen,
De Waegen, die om 't noord met seven sterren rent,
Was met den dissel-boom nu weder omgewent:
Ick raeckt' in rust, de slaep bekroop mijn matte leden,
Het eerst' in langhen tijd (indien men 't noemt met reden
Of rust of slaep wanneer 't gevoelen is verdooft
En hert en herssenen en zinnen afgeslooft)
Als Hector schielijck stond voor mijn beschooten ooghen,
Niet so hy, tegen 't heyr der Griecken opgetooghen,
'T vyer in de schepen wirp en braght haer vloot in vlam:
Niet so hy binnen met Achillis waepens quam,
Maer in [1] Achillis schijn een andren uytgetooghen.
Hy had dat wesen niet, noch sulcken gloed van ooghen
Gelijck hy eertijds dee, wanneer hy uyt het veld
Quam van der Griecken moord, met duysenden gevelt:
Maer moêloos, afgement, de traenen op sijn wanghen,
En even so als wy, het hayr om 't hooft gehanghen,
En vuyl en haveloos. noch was 't my een vermaeck
Dat ick hem zagh. hy riep: Andromache, ontwaeck;
En schudde 't hooft, en zey, o mijn getrouwe Vrouwe,
Neemt onsen soon van hier op datmen hem behouwe.
Verbergt hem (dit alleen is syn bewaerenis)
En staeckt uw schreyen dat doch nergens goed voor is.
Sucht ghy om Trojens val? och, lagh het heel ter neder!
Rasch, haest u en versteeckt dees loot, noch jonck en teder,

1. Patroclus quam in den slagh met het waepen van Achilles om de Trojaenen de schrick aen te jaegen als of Achilles wederom in 't veld gekoomen was, ende wierd van Hector verslaeghen.

(Waer dat het wezen kan) die van ons beyden quam.
Een ſchrick gingh door mijn bloed, die my de vaeck benam.
Mijn leden trilden, en de ſlaep is ſtrax verdweenen.
Ick wende ſeer verbaeſt mijn oogen gints en heenen
En arm' ellendige, niet denckend' om mijn ſoon
Socht Hector: maer de ſchim, ten eerſten heen gevlôon,
Is ſelfs in 't midden van 'tomhelſen my ontſchooten,
O ſoon, o waere ſpruyt van Hector afgeſprooten,
Die d'een'ge hoope van uw huys en Frygen zyt,
Affetſel van de ſtam, ſo eel van ouden tijd,
Uw vaeder heel gelijck van opſicht en van weſen!
So plagh mijn Hector oock van gangh en tred te weſen,
So, ſterck van handen, en ſo, reyſigh op zijn leen,
So, dreygend van geſight, ſo, dick en breed van een
Hingh hem het hayr van 't hooft, ſo vloeyd' het ongeſchooren.
O ghy, die al te laet den Frygen zyt gebooren,
Uw moeder al te vroegh! ſal men dien blyden dagh
Noch wel beleven, dat men ſien en ſeggen magh
Dat ghy, beſchermer van uw vaderland, de muyren
Van Trojen hebt herbouwt, en burgeren en buyren
(Verſtroyt en wegh gevlucht) weerom by een verſaemt?
En op een nieu de Stadt en Frygen hebt vernaemt?
Maer 't lot en leyt ſo niet om my die moed te geven.
'T zy de gevangene genoegh dat ſy maer leven.
Ay my ellendige! wat ſchuylhoeck, wat vertreck
Magh ick vertrouwen dat het mijne vreeſe deck'?
Waer bergh ick u? die Burgh, die wijd-vermaerde muyren,
Dat goddelijck gebouw, de nijdt van haer gebuyren,
Die ſtad, die van te voor ſo rijck en machtigh was,
Is nu niet anders als een hoop van puyn en as.
'T is al door 't vyer vernielt, geſlecht en neergevallen:
So datter ſo veel plaets niet overigh is van allen

Daer

Daer men een kind in bergh! waer heen brengh ick hem dan?
Daer is een Graf, gewijdt ter ruste van mijn man
En om die heyligheyd ontsien en heel gebleven,
Waer op de vyand selfs noyt schennis heeft bedreven;
Een werck, daer Priamus geen geld aen heeft gespaert.
Daer dunckt my zal hy best van alle sijn bewaert.
Wat kan ick beters, als den vaeder 't kind betrouwen?
Maer hoe? wat of't beduydt? ick voel mijn hert benouwen;
Een koud en killigh sweet valt my ter leden af.
Ick lil en beef voor 't woord of voorspoock van een graf.
Ou. Dit eenigh' heeft'er veel het leven doen bewaren
Dat men geloofde dat zy omgekoomen waeren.
An, Maer 't is so weynigh dat voor ons te hoopen staet.
Hem druckt een swaer gewicht: syn afkomst doet hem quaed.
Ou. Doet de getuygen wegh dat niemand overdraeghe
Waer ghy hem hebt geberght.
An. Maer so de vyand vraghe
Waer hy vervaeren is, waer ick hem heb gedaen?
Ou. In den gemeenen brand is hy al mee vergaen.
An. Wat voordeel sal 't hem sijn dat ick hem heb verborghen
Die in des vyands hand moet komen flus of morghen?
Ou. Des overwinners drift is hevigst in 't begin.
An. Hem te verbergen heeft niet weynigh vresens in.
Ou. Men diene sich by nood van 't geen men krijght in handen,
Die vry is, heb sijn keur.
An. Wat plaets, wat woeste Landen,
Wat eensaem oord is so gelegen van de wegh,
Mijn kind, daer ick u vry en wel versekert legg'?
Wie zal ons bystand doen dien alles staet te schroomen?
Wie ons beschermer zijn? wie ons te hulpe koomen?
O Hector, die altijd den uwen hebt behoedt,
Behoed' haer noch, en wilt het geen de moeder doet

Uyt

Uyt liefde tot haer kind, en u hier komt vertrouwen,
Bewaeren, en by u in 't graf verſekert houwen,
En berghen by uw as dit ongeſtorve lijck,
Op dat hy leev'en weer herſtelle Priaems Rijck.
Begeef u in het graf, myn ſoon, om daer te ſchuylen.
Waerom wijckt ghy te rugg'en ſmaedt de vuyle kuylen?
Ick heb de reden wegh: 't geſchiedt uyt edlen aert;
Ghy ſchaemt u ſulx te doen als of ghy waert vervaert.
Leg af die hooghe moed gelijck men plaghte draeghen;
Neem een, die ons betaemt nae ſo veel nederlaeghen.
Beſie eens wie wy zijn, wat van ons overſchiet:
Een graf, een kint, en een ſlavin, en verders niet.
Men moet het quaed ontgaen en wijcken voor de plaeghen.
Kom aen, myn ſoontje, kom, en derv' het ſchuylen waeghen:
Begeef u in dit graf, uw vaeder toegewijt.
Men geeft u 't leven ſo der komt een beter tijd,
En ſo het noodlot u ontſeyt te moghen leven
So heeft men u een plaets tot uwe ruſt gegeven.
Ou. Het Graf is toegemaeckt daer ghy hem hebt vertrouwt.
Nu raed ick dat ghy u hier niet ontrent en houdt.
Maer wilt u elders heen en ver van hier begeven,
Dat niemand yets vermoe van 't geen der is bedreven
En uwe vrees 't bedrogh niet brenghe voor den dagh.
An. Hy vreeſt te lichter die van nae-by vreſen magh:
Maer vindt ghy 't goed ſo laet ons hier van daen vertrecken
Op dat wy ons bedrogh door blyven niet ontdecken.
Ou. Swijght doch een weynigh ſtil en laet uw klaeghen ſtaen:
Der Cefaleenen Vorſt komt vinnigh ſtappen aen.
An. O aerde ſcheurt van een en maeckt u ſelven open
Tot daer in Plutoos rijck de helſche ſtroomen loopen!
En ghy, mijn trouwe man, bergh in haer diepe ſchoot
Het geen u is vertrouwt: ick ben in grooten nood.

Hier

Hier is Ulyſſes, en nae ſyn gelaet en treden
Heeft hy ſyn hooft en hert vol ſlimme dubbelheden.
Ul. Ick, die uytvoeren moet door 't harde lots geval
Den laſt, my opgeleyt, verſoeck voor eerſt en al
Dat ghy gelooft dat al wat dat mijn mond ſal ſpreecken
Niet mijne woorden zijn, maer der gemeene Greken
En aller Vorſten ſtem, aen wien door Hectors ſoon
Nae ſo veel Iaeren tyds het thuys-gaen wert verboon
Het noodlodt eyſcht hem. noyt ſal men verſekert weſen,
Noyt hebben vaſte vree, noyt leven buyten vreeſen,
Staegh ſal der reden ſyn, die ons ſal om doen ſien,
En noyt de wapens neer te leggen ſal gebien,
Andromache, ſo langh uw ſoon ſal zijn in 't leven
En den verwonnen Fryg noch hoop en moed kan geven.
Seyt dit uw wichelaar? Ul. Al ſweegh den wichelaer
So ſey het Hector ſelfs. de ſoon van ſo een vâer
Laet my niet ſonder ſorgh; ſyn afkomſt ſtaet te duchten.
Het zaed van edlen aert geeft zijns gelijcke vruchten.
So loopt de jonge ſtier onnoſel onder 'tvee
Eer ſich het voorhooft voor de botten open dee,
Maer in een korten tyd in hooghten opgeſchooten
En als de hoorenen 't vel hebben doorgeſtooten
Leydt hy ſyns vaeders kudd' en heerſcht in ſyne ſtee;
Een oploop van een boom, diemen thans vallen dee,
Een dun' en teere rijs ſal binnen korte Iaeren
So groot ſyn als de moer, en haere plaets bewaeren,
En geven boſch om hoogh, en ſchaduwen op aerd.
Wat overſchots van vyer, niet al te wel bewaert,
Hervat ſyn krachten wel en raeckt van nieus aen 't blaecken
En laet de vlam weer ſien ver boven alle daecken.
De droefheyd ſchat een dingh wel nae de waerheyd niet,
So ghy nochtans dit ſtuck recht by u ſelfs doorſiet

Sult ghy 't een oud ſoldaet wel licht ten beſten houwen
So hy 't ſich ſelven niet te deghen derft betrouwen
Dat nae ſo langen krygh, die thien jaer heeft geſtaen,
Gheen andre ryſen ſal; en ſo hy is belaen
Dat Troje, ſchoon het leyt met omgeworpe wallen,
Niet laegh noch plat genoegh voor ons en is gevallen.
Het is gheen kleyne ſaeck dat hier te vreſen ſtaet.
Een kind: maer metter tyd een Hector in der daed.
Verloſt ons van die vrees. Dit houdt de Griecken ſleepen;
Dit is alleen de reen van 't blyven onſer ſchepen.
Oock wil ick, dat ghy my voor hard noch wreed en ſcheldt
Dat ick eyſch Hectors ſoon door 't lot daer toe geſtelt:
Ick had Oreſt geeyſcht. lyd dat de winner lede.
AN. Och, waert ghy in myn hand, of wiſt ick waer ter ſtede
Of in wat land, myn ſoon, dat ghy miſſchien noch leeft,
Of wat voor ongeval u my ontnoomen heeft:
Schoon my de vyand dreygde een kling in 't hert te ſtooten,
Schoon dat ſyn boeyen, om myn handen dicht geſlooten,
My ſneden door het vel, ſchoon hy het vinnigh vyer
Rondom mijn lichaem ſtoockt' en ſchroeyde vel en ſpier,
So ſoud' ick nochtans noyt eens moeders trouw vergeeten!
Wat plaets is 't, och myn ſoon, daer ghy thans ſyt geſeten?
Wat luck of ongeluck hebt ghy doch uytgeſtaen?
Loopt ghy al doolende lanx onbeganghe paen?
Of zyt ghy mee vernielt in 't algemeyne branden?
Of heeft de wreede Grieck met goddeloose handen
Geſpeelt met kinder-bloed? of ſpyſt ghy raef en gier
In het geberght vermoort van eenigh grouſaem dier
UL. Staeckt dees geveynſde praet. Ulyſſes te bedrieghen
En is niet licht voor u. Het 1. moederlijcke liegen

1. Clytemneſtra, de moeder van Iphigenia.

Selfs van 1. Godinnen heb ick eertyts al ontdeckt.
Behelpt u met geen raedt die nerghens toe en streckt.
Waer is uw soon?
AN. Hy is daer Hector, daer syn vaeder,
Daer al de Frygen zyn. ick soeck haer allegader,
Ghy soeckt'er niet als een,
VL. Siet, dat ick niet en doe
Door dwangh u seggen 't gheen ghy weygert met gemoe.
AN. Die kan, en moet, en wil, die valt het licht te sterven.
UL. 'Tgebeurt wel die so hoogh en moedigh spreken derven
Dat sy beswycken als de dood voor ooghen staet.
AN. Ulysses, so ghy wilt beproeven metter daed
Wat dat het vresen aen Adromache kan geven
En dwangh, daer ghy van spreeckt, so dreycht haer met het leven:
Want al myn wenschen is alleen maer doodt te syn.
VL. met slaghen; vyer, en dood, en allerhande pyn
Sal ick u klappen doen het gheen ghy soeckt te swyghen;
'K sal tegens uwen danck 't gheheym ten hals' uytkryghen
En haelen uyt uw mond wat u op 't herte leyt.
De nood vermagh veel meer als de godvruchtigheyd.
AN. Dreyght my met sterven vry, set my de doot voor ooghen:
Brenght vyer en vlammen by: siet wat sy al vermooghen,
Wat wonden, wat de pley, wat geesselen, wat roen,
Wat de vervloeckte kunst van pynigen kan doen,
Wat dorst en honger, wat de grouwelijcke greepen
Van tangen, rood van gloed, wat stucken afgenepen
Van vleysch en ingewand, wat de gevanckenis
En gat en kercker, daer het naar en duyster is:
In 't kort, al wat een gramm' en trots' en opgeblaese
Verwinner derft bestaen. VL. Het is een werck van dwaese

1. Thetys, de moeder van Vlysses, die haeren soon in vrouwen kleren onder de dochteren van Lycomedes versteken had, als vooren aengetekent is.

Te willen heelen datmen ſtrax ontdecken moet.
AN. De vrees en heeft gheen vat op moeders vol van moed.
UL. de ſelfde liefde, die u doet hardneckigh blyven,
Vermaent de Griecken voor de kindren haerer wijven
Te ſorghen op het naeuſt. Nae ſo een langen tyd
Van Iaeren, en een krygh, van huys ſo verr' en wyd,
Souw ick niet ſo bevreeſt door Calchas uytſpraeck weſen
Indien ick niet en hadd' als maer voor my te vreſen:
Ick ſorgh voor 1. Telemaech, dien gy den krygh bereidt.
AN. 'K zal tegens mynen danck met vreugd en vrolijckheyd
Den hard' Vlyſſes en de Griecken gaen verblyden.
Wel op, bedroeft gemoed, wilt opentlijck belyden
Den rouw, die ghy ſo diep in uwen boeſem ſmoort.
2. Atryden, weeſt verheught als ghy de tydingh hoort.
Verblydt u: Hectors ſoon is doodt en al begraven.
En ghy, Vlyſſes, wilt terſtont te rugghe draeven
En brenght, gelijck ghy plagt, den Grieck dees blyde maar.
UL. Maer op wiens woord ſal hy die nemen aen voor waer?
AN. So moete my het quaedſt van alles overkoomen
Wat de verwinner kan den ſlaeven doen of droomen,
So moet' ick wel ter tyd ontſlaepen ſoet en ſacht
En in mijn eyghen land ter aerde ſyn gebracht,
So moete Hectors aſch gemackelijck hier leggen,
Gelijck 't waerachtigh is dat ick u kom te ſeggen,
Gelijck hy, nae dat hem den dagh en 't licht begaf,
Leyt by de dooden wel verſekert in het graf.
VL, Dewijl dan Hectors ſtam geheel is wegh genoomen
So ſyn de Goon voldaen, de Griecken buyten ſchroomen
Dat haer den oorlogh oyt ſal koomen daer van daen.
T'is ſonder ommeſien, ick wil ſtracx heenen gaen

1. Telemachus, ſoon van Ulyſſes.
2. Agamemnon en Menelaus, ſoonen van Atreus.

Om

Om haar de vaste vree met blydschap aen te seggen.
Wat maeckj' *Vlysses*? wilt het eerst wat overlegghen.
Sal u de Grieckse vrouw geloven ? en wien ghy?
De moeder: en is die niet van verdichten vry ?
En vreest sy niet, dat haer die vloeck sal overkoomen ?
Sy vreesen sulcx wel die voor argher niet en schroomen.
Sy heeft het immers my geswooren met een eed.
Maer so sy quaelijck sweert wat vreest zy grooter leed ?
Wel op, mijn geest, en wilt, om hier in niet te dwaelen,
Bedrogh een loosheyd en den heel' Ulysses haelen
Tot uwe bystand. noyt bleef waerheyd onbekent.
Doorsoeckt de moeder: sy is treurigh, schreyt, en wendt
Vol van bekommeringh met suchten en met steenen
Haer gangh nu herwaerts en dan weder derwaerts heenen,
En luystert scherp na't geen alhier gesproken wordt:
Het is meer angst en vrees als droefheyd dat haer schorr.
Hier is verstand van doen. Men moet by andre menschen
Haer rouw beklagen, maer u is geluck te wenschen
Dat ghy uw zoon verloort, die te verwachten had
Dat men ter tooren af (die de verbrande stad
Alleen noch overigh heeft) hem sou ter aerde storten
Om hem des levens draed by voorraed af te korten.
AN. Mijn hert begeeft my heel en mijn gebeente trilt;
Mijn bloed bevriest van kou en al mijn lichaem lilt.
UL. Sy beeft: dit is de wegh om aen 't bescheydt te koomen.
De vrees heeft haer ontdeckt. ick sal haer meer doen schroomen
En dubbelen de vrees. Gaet heen, gaat heen, en waer
Hy mach verborgen zijn die ons hout in gevaer,
De leste pest, die hier noch over is geschooten,
De vyand van ons naem, sy uyt een gat gestooten;
Royt alles om, en krijght den jonghen voor den dagh
Waer hy door 's moeders list verschoolen wesen magh.

'T Is wel, daer is hy, ſo, vaer voort, wilt wacker weſen,
Treckt nae u. Maer wat ſiet ghy om? wat mooght ghy vreſen?
Uw ſoon is immers doodt.
AN. Och, of ick om mijn ſoon
Recht vreeſde! Maer 't geſchiedt om dat wy 't zyn gewoon.
Dat men langh heeft geleert kan men niet haeſt ontleeren.
UL. Dewijl hy 't Offer dan, het geen de Goon begeeren,
Door 't ſterven is ontgaen, en door een beter lot
Dien dans ontſpronghen is, ſo moet het overſchot
Van Hectors as (gelijck de Prijſter Calchas ſeyde]
Ons dienen in ſijn plaets, op dat men die verſpreyde
Ten offer in de zee, en 't graf van Hector moet
Ter grond toe, zijn geſlecht tot zuyveringh en boet
Der ſchepen, die nae huys niet anders kunnen raecken.
Men moet het heylgh gebouw geheel gaen neder maecken,
Om dat de ſoon, die ons moſt ſtrecken tot een zoen,
Door 't ſterven is ontvlucht.
AN. Wat raed? wat ſal ick doen?
Een dubble vrees treckt my het hert ten wederzyden.
Aen d'eene komt my d'aſch myns lieven mans beſtryden,
Aen d'andere myn ſoon, wie of 't hier winnen ſal?
Wie krijght de overhand? Ick ſweer het u by al
De Goden, Hector, die ons hebben hard gevallen,
En by uw geeſt, die ick aenbidde boven allen,
Daer's niet dat my behaeght in mynen ſoon, als ghy.
Hy leev', op dat hy u gelijck van weſen zy.
Sal men dan uyt uw graf uw as en beenders wroeten
En alles roeyen om, en ſal ick lyden moeten
Dat men het overſchot verſtroye van myn man
En in de zee verdrenck'? hy ſterve liever dan.
Maer iſſer wel ſo hard' een moeder in het leven
Die 't aenſien kan, dat men haer ſoon ter dood ſou geven
En

En ſtorten, van om hoogh, en over hol en bol
Doen tuymlen door de lucht en draeyen als een tol?
Ick kan't, als Hector door der overwinners handen
Maer niet mishandelt werd', en men aen deſe ſtranden
En in de woeſte zee zyn as maer niet en ſprey',
Maer dat ick doch dit ſtuck te degen onderſchey'.
Die levend is, kan't quaed niet lyden ſonder voelen:
Hy voelt niet, dien de dood geſtelt heeft buyten 't woelen.
Wat drijft ghy gints en weer? wat dobbert uw gemoed?
Stelt by u ſelven vaſt wat dat gy laet of doet.
Ondanckbre, twijfelt ghy wien men van tween bevrijde?
Hier is uw Hector: jae. maer aen die andre zyde
Daer is uw Hector mee: die doodt, dees wel te pas:
Die mog'lijck wreecken ſal zyn doode vaeders as.
Wat doet ghy dan? ghy kunt haer alle bey niet ſpaeren:
Daer dan de Grieck voor vreeſt moet ghy van tween bewaeren.
VL. Den uytſpraeck van de Goon, gedaen door Calchas mond,
Sal ick volbrenghen gaen: ick ſal tot aen den grond
De graf-ſtee roeyen om en 't onderſt boven goyen.
AN. Die [1] ghy luy hebt verkocht?
VL. En aſch en al verſtroyen.
AN. 'k Beroep my op der Goon en op [2] Achillis trouw.
O Pyrrhe, wat ons beurt! kom herwaerts, en behouw
't Geen ons uw vaeder ſchonck.
VL. Al wat hier is gebouwen
Sal ick met kracht van volck terſtond doen nederhouwen
En werpen 't over 't veld.
AN. Sulcx dorſt noyt Grieck beſtaen,
So grouwelijck een ſtuck is noyt by haer begaen.

1. Als Hector verſlaeghen was, hebben de Griecken de plaets verkocht daer men hem een grafgebouwt heeft.
2. Die het Lichaem van den verſlagene aen Priamus gegeven heeft.

Ghy

Ghy hebt de [1] Tempelen en 't heyligdom geschonden
Selfs van de [2] Goden, die voor uwe saecke stonden:
Maer noyt en heeft so ver de dullighey d gegaen
Of liet de graven heel en ongeschonde staen.
Ick sal 't niet lyden, en met wapenloose handen
Selfs de gewaepende niet schroomen aen te randen,
Ten minsten tegenstaen. De gramschap sal my kracht
Verschaffen; en gelijck de Griecken zyn geslacht
Wanneer de Koningin der dapper' Amazonen
Haer selven in het veld voor Troje quam vertoonen,
Of wyven, dol en vol van Bacchus, op syn feest
Haer spiessen drillen, en met een beseete geest
En onbesuysden draf het heele bosch doen sweeten
En sidderen van angst, en quetsen sonder weeten,
Sal ick op 't midden van myn vyand vallen aen,
En, als ick Hectors graf niet langher voor kan staen,
Versellen met myn dood syn voor gevochten assen.
UL. Wat toeft of hebt ghy op een schreyend wijf te passen?
Op dulheyd sonder macht? volbrenght terstond uw last.
AN. My, my, bid ick, dat ghy eerst in het herte tast.
Stoot my eerst hier ter neer. Berst, Hector, uytter hellen.
Komt uyt den afgrond op tot myne bystand wellen.
Scheurt graf en aerd van een, dat men Ulysses temm'.
Vw bloote schim alleen is mans genoegh voor hem.
Daer is hy, daer: en heeft de waepenen in handen;
Hy werpt met vyer, en soeckt de schepen te verbranden.

1. Het beelt van Pallas wiert in de belegeringhe van Trojen by nacht door Diomedes en Ulysses heymelijck ghelicht, van welck ghefeyt was dat Trojen niet en kon gewonnen werden so langh als het daer binnen was.

2. Pallas, die de party van de Griecken was toe gedaen.

Ghy Griecken, siet nu toe. of siet ghy Hector niet,
En isser geen, als ick, die mijn verlosser ziet?
Werpt alles om en om. AN. Wat moogt ghy, moeder, maecken?
Door u sal met uw man uw soon om hals geraecken.
Misschien sult ghy den Grieck vermurwe door gebeen.
Het groot gewicht des grafs sal komen nae beneen
En hem verpletteren die ghy daer schoolt voor desen.
'T is beter dat hy sterf (waer dat het oock magh wezen)
Als dat de vaeder hier syn kind versmooren sal,
Of 't kind syn vaeder druk'. Vlysses, sie, ick val
Ootmoedigh u te voet in alle nedrigheden,
En dese handen 't geen sy oyt aen niemand deden;
Omhelsen uwe knien: ontfermt u over my;
Hebt medelyden met een moeder. Och, of ghy
Genaedigh luysteren en met geduldigh' ooren
Een moederlijck gebedt sachtmoedigh aen wout hooren!
Hoe hooger dat ghy zyt verheven door 't Geluck,
Hoe minder, bid ick, datmen den gevallen druck.
Al wat men dese geeft werdt aen 't Geluck gegeven.
So sie uw vaeder noch uw t'huys-komst by syn leven!
So kryg' uw kuysche vrouw u weder in haer bed!
So werde het nimmermeer door overspel besmet!
So moet uw 1. kleyne zoon u blydlijck tegen loopen!
Syn deughdelijcken aert gae boven wensch en hoopen!
Hy tree syn 2. grootevaer in ouderdom voorby,
Syn vaeder in verstand! erberm' u over my!
Ick bid u, dat ghy u eens moeders wilt ontfermen!
Hebt deerenis met haer; vermurwt u door haer kermen!
Dit is myn troost alleen: ick bid u om genae.
VL. Brenght uwen soon eerst voor den dagh, en bidt daer nae.

1. Telemachus. 2. Den ouden Laërtes, Vaeder van Ulysses.

ANDROMACHA.

De moeder roept haeren soon dat hy uyt het graf te voorschijn koome, ende beveelt hem dat hy ootmoedigh Ulysses om genaede bidde.

KOm, mijn soontjen, uytter muyten
Daer uw moeder u dee sluyten.
Hier is 't arme wicht, Ulis,
Daer heel Griecken bangh voor is:
Waer voor duysent scheepen beven.
Kom, mijn soontje, wilt u geven
Aen de voeten van uw Heer;
Valt voor hem ter aerde neer;
Bid hem met gevouwen handen;
Rekent het oock voor gheen schanden
Dat men doe in tijd van nood
Wat het ongeluck gebood.
Stelt, mijn kind, uyt uw gedachten
Uwe grootvaers en geslachten,
Denckt om Priaems Rijcken niet
En syn groot en ruym gebiedt:
Stelt u selfs niet meer te vooren
Dat j'uyt Hector syt gebooren:
Best dat hy vergeten zy.
Voeght u nae de slaverny,
En kunt ghy noch niet beseffen
Wat voor rampen dat u treffen
Volgt my dan met schreyen nae
So ick u te vooren gae.
Trojen heeft gesien voor heenen
Noch een kindsche koningh weenen:

Priamus, noch kleyn en teer
Setten Hercules ter neer.
Traentjes uyt die kinder-ooghen
Hebben ſo een man bewooghen.
Daer het al voor had geſwicht.
Die den hel-hond braght in 't licht.
Liet ſich door het teere ſchreyen
Van ſyn kleynen vyand leyen:
Neemt, ſey hy, den toom in hand
Van uws 1. vaders Rijck en land;
'K ſet u weder op zyn 2. throonen;
'K geef u weer zyn ſtaf en kroonen,
Maer paſt beter op uw woord
Als ghy van hem hebt gehoort.
'T heeft hem tot geluck gedegen
Van ſulck een te zyn gekregen
Die hem ſo ſyn vryheyd gaf.
Leert door hem uw wreedheyd af,
Of ſchept ghy, om ons te plaeghen,
In ſyn waepens maer behaeghen?
Priam viel voor hem ter knie:
Deeſ' en is niet min als die,
En hy eyſcht alleen zyn leven.
'T rijck van Troje zy gegeven
En uyt Priaems huys gebraght
Daer 't Geluck het raedſaem acht.

1. Laomedon, Koningh van Trojen en vaeder van Priamus.
2. Hercules, om dat Leamedon ſyn belofte niet nae en quam heeft Trojen verdeſtrueert ende Priamus gevangen wegh gevoert, dien hy naederhand in ſyns vaders plaetſe heeft tot Coning over ſyne rijcken en landen geſtelt.

ULYSSES. ANDROMACHE. ASTYANAX.

Andromache menght onder haer gebeden oock schelden en dreygementen, sonder evenwel Vlysses te kunnen verbidden en bewegen.

VL. DEs moeders rouw sou my wel brengen tot medoogen
Nochtans so ben ick met de Grieckse meer bewoogen,
Dien veel te vresen staet so des' opwassen sal.
AN. Sou dit de man syn, die nae so een groote val
'Tverbrande Trojen uyt haer assen op sal wecken?
Sou dit de hand syn die de Stadt weer op sal trecken?
Heeft sy geen andre hoop so is 't met haer gedaen.
De saeck en leyt so niet, dat immer den Trojaen
So machtigh werden sal dat men voor hem sou schroomen.
Van waer sou sulcken moed in d'overwonne komen?
Geeft Hector die? die selfs, getrocken om de Stad,
Nae haeren ondergangh die moed gegeven had.
'Tgevolgh van ramp op ramp kan oock den kloeckstsen deeren.
Begeert men straf: hoe kan men swaerder straf begeeren?
Men steeck dien edlen hals in 't juck van slaverny:
Wie slaet een Koningh af dat hy een dienstknecht zy?
UL. Dat doet Ulysses niet, maer Chalchas spreeckt het tegen.
AN. O vinder van bedrogh en averrechte wegen!
O slimme konstenaer van menigh schellemstuck,
Die selfs de [1] Griecken door uw valscheyd braght in druck!
Die niemand in den strydt hebt voor de hand verslaeghen!
Nu derft ghy wichelaers en selfs de Goon beklaghen.

1. Iphigenia, die hy haere moeder onthaelde om geoffert te werden onder den naem dat sy met Achilles trouwen soude. Palamedes, van verraed valschelijck beschuldight en omgebraght. Ajax, in het verschil over de wapens van Achilles, overwonnen.

Die

Die hier onschuldich syn. o vroom soldaet [1] by nacht,
Dit is een schelmstuck, dat ghy selver hebt bedacht.
Nu derft ghy yets bestaen by daegh en sonder macker,
In't moorden van een kind so koen, so fris, so wacker.
VL. Vlysses vroomheyd heeft de Grieck genoegh gesien,
De Frygen al te veel. ick magh mijn oor niet bien
Nae ydle praet, en oock valt hier niet langh te beyden:
Men licht het ancker om strax van de kust te scheyden.
AN. Gun my een weynigh tyds, en't zy my niet verboon
Den laetsten moeders-plicht te doen aen mynen zoon,
En myne lust voor 't lest te boeten met omarmen.
VL. Och, of 't my vry stond dat ick uwer mocht ontfarmen!
Nochtans het geen alleen my vry staet, tijd en stond
Te geven, geef ick u. verzaed uw lust en mond
Met traenen en gekus: omhelst hem nae behaeghen.
Het schreyen maeckt de pijn wat lichter om te draeghen.
AN. O lieve pand! o eer van het gevallen huys!
O Trojens laetste lyck dat nu leyt in syn gruys!
O aller Griecken schrick! op wien uw moeder boude
Haer ydle hoop. o steun, daer ick my op vertroude!
In wien ick heb gebeen te mogen metter tijd
Sien uwes vaeders hert en vroomheyd in den strijd,
En van uw groote-vaer [2] het midden zyner jaeren.
De Goden hebben u daer toe niet willen spaeren,
En my mijn wensch ontseyt. ghy sult op Priaems throon
Niet sitten in syn plaets, noch voeren staf en kroon

1. Gelijck hy het beeld van Pallas uyt Trojen ghehaelt had, ende Rhesus in syne tenten overvallen, vergeselschapt met Diomedes.
2. Doen hy machtich was in Rijckdom, Rijcken en kinderen, die in syn ouderdom een voorbeelt was van ellende,

In 't Koninckklijcke hof, noch wijd en breed regeeren
Uw eyghen volckeren, noch vreemden overheeren.
Ghy sult de Griecken in het vluchten niet verslaen;
Ghy sult Achillis soon niet sleepen achter aen;
Ghy sult de waepenen met kinderlijcke handen
Niet handelen, noch in de bosschen en waranden
Vervolgen 't wild gediert met onvertsaeghde moed;
Noch in het steeckspel als verwinner zijn gegroet;
Noch leyden, als een hooft, in uwe teere jaeren
De Frygiaensche jeugd, en met de kinder-schaeren
Op 't plechtich suyver-feest doen waepen-oefeningh.
Men sal met luchte voet u niet in rey of ringh
Sien danssen op 't geluyt van trompen en cornetten
En springhen om 't autaer nae 't oud gebruyck en wetten
Der Troische tempelen. O droevigh stervens slagh,
Waer by 't de wreedste dood in 't minst niet haelen magh!
So jammerlijcken stuck en sagh men noyt voor deesen.
Uw quaed sal argher als des grooten Hectors weesen.
VL. Breeckt nu uw traenen af en laet het schreyen staen.
De groote droefheyd heeft haer selven noyt voldaen.
AN. 'T vertoeven, dat ghy hebt te lyden door mijn schreyen,
Vlysses, is niet langh. wilt noch een weynich beyen,
En gunt my dat ick by syn leven luycken magh
Syn oogen met mijn hand en sluyten voor den dagh.
Ghy sterft wel jongh, myn soon, maer die in dese jaeren
(Hoe weynigh datse zyn) de Griecken kost vervaeren.
Uw Troje wacht u: gaet, gaet buyten slaeverny;
Besoeckt uw Phrygen, die de dood ook maeckte vry.
As. Ontferm u, moeder. AN. Och, wat hout g'u aen myn armen?
Wat aen myn rock? 't komt hier niet aen op myn ontfarmen.
Ghy soeckt hier heul vergeefs (gelijck het kalfje doet
Dat gaeren van syn moer was voor de leeuw behoedt,

En

En voeght ſich aen haer zy wanneer 't hem heeft vernoomen,
En vreeſt voor ſyn gebrul en ſiddert voor zijn koomen:
Maer even ſo als hy de moer jaeght aen een kant
En hecht in 't arme jongh ſyn felle klaeuw en tant
En voert het met ſich wegh, ſo ſal u ſonder hoeder
De vyand neemen uyt den ſchoot van uwe moeder.
Ontfangh myn kuſjes en myn traenen, en dit hayr,
Dat ick treck uyt myn hooft met jammerlijck gebaer,
En wilt, thans vol van my, uw vaeder tegen-loopen
En draegh dit weynigh mee van 't geen ick klaegh met hoopen.
Indien der dooden geeſt haer oude min behoudt,
Indien de liefde nae het lijck-vyer niet verkouwt,
O wreede Hector, kunt ghy dan goeds-moeds gedoogen
Dat onder 's vyands juck Andromache gebooghen
In harde ſlaeverny den Grieck ten dienſt moet ſtaen?
En leght ghy logh en leegh, en treckt ghy 't u niet aen
Achilles quam weerom. Neem nu weer deſe hayren,
Neem deſe traenen, ſoon, die my noch ovrigh waeren
Nae uwes vaeders dood; ontfangh van myne mond
Dees kuſjes, die ghy hem weer overgeven kont.
Laet hier dit kleed tot trooſt van uw bedroefde moeder.
Dit raeckte 't overſchot van Trojens trouwen hoeder,
Dit Hectors aſch. ick ſal; wat hier in weſen kan
Van overblijfſeltjes van mijn beminden man,
Uytleſen met myn mond. VL. daer komt gheen eynd van 't ſchreyen
Flux, vat hem metter haeſt die onſe vloot doet beyen.

REY.

R E Y.

De Trojaensche Vrouwen die, nae dat zy den Griecken ten deele ghevallen sijn, nae verscheyde Kusten ende Landen van Griekeland sullen gevoert werden, wenschen gebracht te werden op vvat plaetse dat het moghe zijn, liever als in Sparte, Miceen of Ithaka, de landen van Helena, Agamemnon, Vlysses.

NAe wat land of plaets of plecken
Salmen met ons heenen trecken?
Sal 't nae 't lustigh Tempe zyn
Of nae 't steenige Trachijn;
Rijck van runderen en schaepen?
Sullen wy in Phtye slaepen,
Daer Achilles quam van daen
Die de Stad heeft doen vergaen,
En de Myrmidonse knechten,
Afgevaerdight om te vechten?
Gaen wy nae Iölcos heen
Dat de golven heeft doorsneen
Om het gulde vlies te haelen?
Nae Cortyne, naeu van paelen?
Brenght men ons nae Creten heen,
Nae het land met hondert steen?
Of nae Tricses dorre heyden?
Salmen ons nae Oeta leyden,
Nae Methone, daer het land
Is beset met [1]. Mitacanth,

1. Een grieckse naem van't geen men in duytsch stekende palm of muysendoorn noemt.

Waer van daen Alcidis schichten
Tweemael quamenons bevichten?
Sullen wy gaen vaeren heen,
Of na Pleuron, of Oleen,
Of na Treseus kromme bochten
Van de zee al om bevochten?
Of na Prothoos trots gebiedt
Daer men 1. Pelion noch siet,
2. Derde van der Reusen trappen
Om ten hemel in te stappen?
In't gebergh daer 3. Chiron lagh
En op syner snaeren slagh
Oorlogs-liedtjes heeft gezongen,
Meester van den fellen jongen
Dien hy van zijn kindsheyd af.
Les en spoor tot gramschap gaf?
Gaet het na Carystos heenen
Vruchtbaer van veel marmer steenen?
Of nae Chalcis, aen de Straet
Daer so snellen ty door gaet?
Sal het gelden na Echyne,
Of Enisp' of Salamyne,
Of na menigh onvast-land,
Dat d'Egeesche Zee omrandt?
'Tscheelt ons niet waer dat wy vaeren
Door de wilde woeste baeren

1. 2. De Reusen om den Hemel te bestormen brachten den bergh Ossa op den bergh Pindus of Olympus, en brachten voorts het gheberghte Pelion boven op Ossa.
3. Een centaurus, half mensch half paerd, om syn wetenschap, vroomheyd ende oprechtigheyd verkooren van Peleus en Thetys tot opvoedinge van haren soon Achilles.

Als wy niet nae Sparte gaen
Daer het 4. wijf ons quam van daen.
Dat den Griecken en Trojaenen
Staet op so veel bloeds en traenen:
Of nae 5. Argos of 6. Myceen
Of 7. Zacynthos moeten heen.
Waer sult ghy nae all' ellenden,
Hecuba, voor 't lest belenden?
By wat Heer, in wiens gebiedt
Sult ghy eynden uw verdriet?

4. Helene. 5. 6. Agamemnons Steeden. 7. Een Eyland van Ulysses.

VIERDE HANDELINGH.

HELENA. ANDROMACHA. HECUBA.

Op dat de offerhande voor de schimme van Achilles recht en quansuys behoorlijck mochte te vverck gaen, vvas een middel bedacht om Polyxena in een Bruydskleed ende blijde toestellinge als eene die trouvven soude, om te brengen. Derhalven hadde Helene aenghenoomen haer te voeden met een ydle hoope van dat sy met Pyrrhus soude huvvelijcken, het vvelck sy in 't eerste veynst te sullen geschieden, maer daer nae door het kijven van Andromacha de saecken sacken latende, bekent sulx bedroght te wesen ende raedt het haer rond uyt aen.

HEL. Wie sich ten houwelijck ter quaeder uyr wil geven
Daer droefheyd, rouw en ramp en schroō en angst en (beven
En traenen, moord en bloed aen vast is, kom by my:
Dat is een saeck die mijns aenleggens waerdigh zy.

Ick

Ick werdt gedwonghen deur den last, daer toe ontfangen,
Nu Trojen is verdelght d'ellendige gevanghen
Noch te beschadigen; ick moet de valsche trouw
Van Pyrrhus geven aen; ick moet de jonge vrouw
Gaen schicken op, en klêen in Grieckse bruyds gewaeden.
Polyxena moet door Helene zyn verraeden
En Paris Suster selfs moet ick bedrieghen gaen,
Sy werde dan door my bedroghen en verraen.
Ick denck dat haer de dood sal licht te lyden vallen:
Die 't sterven niet en vreest sterft wenschelijckst van allen.
Wat toef ick om te doen den last by my ontfaen?
'Tquaed datmen doet door dwang komt op den meester aen.
O ed'le jonckvrouw, uyt den huyse der Dardaenen,
Een beter God erbermt sich over de Trojaenen;
Ghy wert geschickt tot een geluckigh houwelijck.
Sat Priaem selfs ten Throon in 'tbloeyendst van syn Rijck,
Stond Troje so het op zijn beste was voor desen,
Geen beter Houwelijck en konder voor u wesen.
De blom des Grieckschen volx biedt u syn hand en trouw:
Het puyck der Princen eyscht u tot syn echte vrouw
Die in Thessalien heerscht over volck en landen.
De groote Tethys, die haer Scepter lancx de stranden
Des heele werelts streckt, de vredige Godin
Der gramme golven sal u toonen haere min
En meen'ge Zee-goddes. van Peleus sult ghy lesen
En oock van Nereus de behoude nicht door desen,
En om uw Houwelijck met Pyrrhus sullen zy
Uw overschoonvaers zyn van vaers en moeders zy.
Legh af dit slecht gewaedt: treck aen dees bruylofs-kleeren:
Schick u wat op: ghy moet het slaeven af gaen leeren.
Lijd dat men u verhull, en nae de wijz van 't land
Het hayr en locken toy' met afgerechte hand:

Misschien sal dese val uw hooger opkomst wesen.
Dat men gevanghen wierd dee veelen goed voor desen.
AN. Was dan het eenigh dat noch aen ons rampen schort
Een bruylofs-vreughje, dat ons nu geboden wordt?
De stadt leyt noch en smoockt: noch smeult sy in haer assen:
O rechte Bruylofs-tyd! wie derft'er tegen bassen?
Wie maeckt'er swarigheyd een houw'lijck aen te gaen
Dat van Helene werdt versocht en aengeraen?
O algemeyn bederf! o pest ten wederzyden!,
Siet ghy de graven niet der Vorsten, die in't stryden
Om u gesneuvelt zijn? smert u't gebeente niet,
Noch romp noch rif, die men noch onbegraven ziet
En leggen wijd en zijd geworpen lanx de velden?
Om u sagh Asien gestort het bloed der helden,
Europe sagh het mee, wanneer ghy wel te vreen
En blyde bey, uw mans saeght kampen tegens een
In sonderlingh gevecht van Trojens hooge wallen,
Onseker aen wiens zy ghy liever had te vallen.
Gae, maeck het bruyds-bed toe: ghy hebt geen toorts van noôn
Noch Bruylofs-fackelen, gelijck men is gewoon:
Heel Troj' is toorts genoegh om haer te bed te luchten.
Trojaensche vrouwen, stelt u selven tot genuchten;
Viert Pyrrhus Bruylofs-feeest als sulck een toe behoort,
Vw suchten; uw misbaer zy daer op 't bed gehoort.
HEL. Te groote droefheyd hoort na toom, noch tael, noch reden,
Oock haet sy sommighe die 'tselfde met haer leeden:
Noch soud' ick even wel mijn saeck wel kunnen by
Den rechter houden staen al was hy mijn party.
Eens anders lyden is by 't mijn niet te gelijcken.
Daer men van lyden klaeght daer wil ick niemand wycken.
Andromache maeckt rouw om Hector openbaer,
So doet om Priamus de Coninginne; maer

Alleenigh Paris moet ick heymelijck betreuren.
Het is een harde ſaeck, die alle menſchen keuren
Voor haetelijck, voor ſwaer, te zyn in ſlaverny:
Maer 't is thien jaer geleen dat ick gevanghen zy,
En onder 's anders juck mijn vryheyd heb ſien bucken.
Nu komt u Ilium met haeren val te drucken.
'T verlies ſyns vaederlands valt pijnlijck, maer noch doet
Het zeerder dat men 't vreeſt als datmen 't derven moet.
'T geſelſchap kan uw ſmert en lyden wat verſachten:
Maer ick heb wederzijds myn ſwaerigheyd te wachten;
Bey wôen ſy tegens my: die het verloor en won.
'T hingh langh in twyfelingh eer dat men weeten kon
Aen wien of deeſ' of die by lootingh toe ſou koomen:
Myn heer heeft ſonder lot my ſtrax nae hem genoomen.
Ick heb geen kans gehad aen wien ick vallen ſouw.
Ghy oordeelt my te zyn den oorſaeck van uw rouw,
Van krijgh, van al 't verderf: ick ſal 't niet tegenſpreken;
Men houd' het vry daer voor, ſo 't immer heeft gebleken
Dat een 1. Spartaenſche kiel uw zee doorſnyden quam:
Maer ſo my met gewelt uw eygen bootſvolck nam
En ick tot een geſchenck den rechter ben gegeven
Van de Godin, die hy de prijs had toegeſchreven,
Vergeeft dat Paris dan. den Rechter, die ick wacht,
Sal ongenaedigh zijn: myn ſaeck ſal zijn gebracht
Voor Meneläus. Maer, wilt u thans wat bedaeren
Andromache, en laet dees groote droefheyd vaeren;
Verſpreeckt de maeghd, dat zy haer geve tot den man.
'T is 't al dat ick my hier van ſchreyen houden kan.
Hoe groot is 't quaed wel dat Helena port tot ſchreyen?
En waerom of zy ſchreyt? wat ſtaet ons te verbeyen?

1. Een Schip van Sparta, alwaer Helene Coninginne was als ſy van Paris onſchaeckt wierd.

Segh wat Vlysses voor bedrogh in 't herte draeght.
Wat schelmstuck smeedt hy weer ? salmen dees arme maegd
Van het Ideesch geberght en steyle rotsen storten
En over top en teyl doen buytelen en horten
Aen de Sigeesche Caep en tuymelen in zee
Daer die de klippen klooft en spitsen spout in twee ?
Spreeckt uyt de mond en wilt de waerheyd openbaeren
Die uw gelaet bedeckt. ghy kunt ons niet beswaeren:
Daer is geen quaed so quaed dat argher wesen kan
Als dat Polyxena heb Pyrrhus tot een man.
Wat straf werdt haer bereydt? wat sal zy moeten lyden ?
Wat onder so veel ramps ons maer alleen bevryden
Van leughens en bedrogh vermomt in waerheyds schyn:
Ghy hebt hier luy, die wel getroost te sterven zyn.
HEL. Och, had ick het geluck dat my mee wierd geboden
Door den uytlegger van de wil der groote Goden
Te korten door het swaerd den haetelijcken dagh,
Of op Achills graf door een verwoede slagh
Van Pyrrhus dulle hand myn leven te verliesen!
Och, of ick, arme maegd, mocht voor myn deel verkiesen
Dat ick u door de dood geselschap houden mocht
En uwe speelnoot zyn als ghy wert omgebrocht!
Achilles wil het dat men u aen hem sal geven
En slacht' aen syne tomb', om, daer de schimmen sweven
In 't Elyseesche veld, te wesen uw gemael.
AN. Sie, hoe sich 't groot gemoed verheught in dese tael!
Sy eyscht te zyn verciert met Koninglijcke kleeren,
En lydt dat men haer komm' het hooft en hayr pareeren.
Dat meynde sy te voor dat sterven was: dit acht
Sy voor een bruylofs feest, dat sy sal syn geslacht.
Maer och! haer moeder swijmt, het hert is heel besweken
Op sulcken droeven maar, daer sy van hoorde spreken.

Rijs op en ſchep weer moed. Hoe teder ſyn de drâen
Waer aen haer leven hanght! hoe weynigh ſchorter aen
Waer door dat Hecuba geluckigh waer te maecken!
Haer aeſſem gaet: ſy ſal weer tot haer ſelfs geraecken.
De dood is d'eerſte die d'ellendighe verlaet.
HEC. Leeft dan Achilles weer tot aller Phrygen quaedt?
Woedt hy noch tegens ons? o handen ſonder krachten
Van 1. Paris, ſo ons ſulcx noch ſtaet van hem te wachten!
Syn as en graf ſyn ſelfs noch dorſtigh nae ons bloed.
Ick wierdt noch korts gevolght met koninckl ijcken ſtoet,
En van myn kinderen omringht aen alle kanten;
Ick wierd van kuſſen moe, en aen ſo veel verwanten
Het moederlycke hert te deelen in 't gemeen:
Nu is van al den hoop deeſ' overigh alleen,
Myn hoop en trooſt en myn geſelſchap in myn treuren.
Deeſ' is 't alleen waer door de naem my magh gebeuren
Dat ick noch moeder heet. o taeye ziel, vaer heen,
Vaer heen ellendighe: dat ick voor 't leſt alleen
Verſchoont ſy van dit lyck. Sy is geraeckt aen 't weenen;
Een vlaegh van traenen ſtort lanx haere kaecken heenen.
Myn dochter, weeſt verheught: 't is nu geen ſchreyens tyd.
Wat waer Caſſandra wel in ſulcken lot verblydt!
Hoe wel waer zy te vréen indien haer mocht gebeuren
Voor u de bruyd te ſyn! hoe waere buyten treuren
De weeuw van Hector, en hoe wenſcht' Andromacha
Van ſulcken bruylofs feeſt!
AN. Wy, wy, o Hecuba,
Wy ſyn van argher lot; wy, wy ſyn te beſchreyen,
Die men haeſt hier van daen ſal voeren, en verſpreyen

1. Van Achilles was omgebracht.

D'een

D'een hier en d'ander daer, als dese buyten pijn
Sal in haer vaederland gerust begraven zijn.
HEL. So ghy uw lotingh wist ghy sout haer meer benyden.
AN. Waerom en weet ick niet wat straff'ick heb te lyden?
HEL. De bus heeft yder een haer heer al toe geleyt.
AN. Wie sal de myne syn? ick bid u om bescheyt.
HEL. Ghy zyt door 't eerste lot Prins Pyrrhus toegevallen.
AN. Och, hoe geluckigh is Cassandra boven allen
Die door Apolloos dienst, en om de raeserny
Die haer somwyl bevanght, is van het looten vry!
HEL. Der Griecken Veldheer heeft haer tot syn deel gekregen.
HEC. Wel isser yemand wel tot Hecuba genegen
Dat zy de syne zy? HEL. Ghy syt Vlyssis lot.
Onwilligh kreegh hy u, van Trojens overschot
Een slecht en magren buyt. HEC. Wie was so kranck van sinnen
Die Coninginnens oyt gemaeckt heeft tot slavinnen
Dat sy den Coninghen ten dienste mosten staen?
Wat hutser van de bus heeft sulcken stuck begaen?
Wat scheydsman is so wreed, wie isser onder alle
De Goon so averrechts, die de gevangens valle
In haer ellendigheyd so hard en fel van moed
Dat hy geen beter keur van haere heeren doet,
Die Hectors moeder met 1. Achillis waepens menghe?
Ick ben Ulyssis deel: dat men my derwaerts brenghe.
Nu dunckt my dat ick ben vewonnen, nu gevâen;
Nu dunckt my alle ramp rondom myn lyf te staen.
Ick vind my niet beschaemt dat ick sal moeten slaven,
Maer dat de loten my aen sulcken meester gaven.
Hy sal oock met den roof van Hector heenen gaen
Die 't met de Waepens van Achilles heeft gedaen.

1. De Wapens van Achilles waren Ulysses toegewesen.

Sal

Sal een onvruchtbaer land en in de zee gesloten
Die het van alle kant met baeren komt bestooten
Mijn grafstee kunnen zijn? Ulysses, voer my mee:
Ick gae met mijnen heer: ick ben tot volghen ree.
Oock sal mijn noodlot my in alle plaetsen volghen.
Noyt koom'er stilt' op zee: zy blyve steeds verbolghen,
En wind en waeter woed', en krygh, en vier en vlam,
En wat oyt Hecuba of Priaem over quam.
Men ly nu dit, tot dat ons quaeder op sal koomen:
'T lot quam myn wensch te voor en heeft my d'eer benomen;
Maer Pyrrhus komt en treedt sterck aen met straf gelaet.
Wat hondt u, Pyrrhe, dat ghy my niet doot en slaet?
Duwt my uw kling in't hert. De schoonvaer van uw vaeder
Wacht nae de schoonmoer: tree vry toe en koom my naeder.
Dit bloed betaemt oock u, die oude luy vermoort.
Sleept dese wegh, en gaet met uwe slachting voort.
Besmet met bloed de Goon daer boven en beneden.
Maer wat dient best voor u van my te zyn gebeden?
Ick wensch u toe een zee, die uwe moordery
En sulcken offer-feest wel dubbel waerdigh zy:
Ick bid de Goden dat in't midden van de baeren
De gansche Grieckse vloot al't quaed magh wedervaeren
Dat ick het Schip toewensch daer ick mee vaeren sal.
Gheen schip en zy der vry van duysend in't getal!

REY.

De Rey vertroost haer selven door het gemeyn quaed, welcken troost nochtans haer sal ontnomen werden door't scheyden van malkanderen, 't welck haer door het looten sal overkomen.

HEt valt noch soet voor die der treuren
Als sy oock elders sien gebeuren,

'Tgeen andre mee versuchten doet.
Een macker doet den droeven goed.
Hy kan sigh in syn leedt verblyden
Die andre siet in 'tselfde lyden.
Het quaed en treft een man so niet
Als 't oock syn pylen elders schiet.
Een lot dat yder een moet draegen
Daer over valt niet veel te klaegen;
Al is m'ellendigh in der daed
Men heeft gheen wesen van syn quaed.
Stelt eens de rijcke luy ter zyden,
Neemt wegh die 't vette land doorsnyden
Met honderd ploegen dagh aen dagh,
Den arme, die te voorens lagh,
Sal haest het hooft om hoogh gaen steken.
Gheen mensch is arm, als vergeleken.
'Tis soet voor die ter neder leyt
Dat niemant lacht wanneer hy schreyt:
Hy heeft op 't ongeval te baeren
Die met een enkel schip komt vaeren
En 't onder land aen stucken stoot
En berght syn lyf ter naeuwer nood:
Maer die en sal so seer niet klaegen
En syn verlies geduldigh draegen
Die'r hondert met hem siet vergaen
En 't heele strand vol planck' en spaen,
Als Helle quam in zee, bezyden
Haer broeder, van den rugh te glyden
Des rams, en schoof van 't gulde vlies,
Beklaeghde Phryxus dat verlies:
Maer Pyrrha vond geen reên tot klaegen.
Noch oock [a] haer man, wanneer sy saegen

De

a. Deucalion.

De zee, en anders niet als zee,
En niemand ovrigh als haer twee.
Men sal ons en ons traenen scheyden,
De vloot sal 't al van een verspreyden
En brenghen door de wilde zeen
D'een hier en d'ander derwaerts heen,
Als op 'tgebod van scheeps-trompetten
Het bootsvolck 't zeewaerts in sal setten,
Hoe of ons dan de muts sal staen
Als 't land sal schijnen wegh te gaen
En hand voor hand de zee sal wassen
En openen noch grooter plassen?
Als men gheen Ida sien en sal,
Als of 't geberght lagh in een dal?
Dan sal het kindt en moeder segghen
Daer, daer plaght Ilium te leggen,
En wysen met de vingher aen
Van ver waer dat het plagh te staen:
Daer, ginder, daer ghy 't so siet smoocken
En tot den hoogen Hemel roocken
En damp en vuylen mist opgaen.
Hier salmen Trojen kennen aen.

DE VYFDE HANDELING.

BODE. HECUBA. ANDROMACHA.

De bode verhaelt aen de moeders hoe Astyanax van den tooren afgestort is, ende Polyxena op 'tgraf van Achilles geslacht.

Bo. O grouwsaem Noodlot, vol van jammer en ellende!
Den fellen Oorlogh van thien jaren is ten ende,

Maer wie ſagh in dien tijd ſo wreed, ſo grouwelijck,
So droef een ſchelmſtuck, dat aen deſe twee gelijck
Welck ſal ick eerſt van tween, of't uw, of t uw beſteenen?
He. Het raeckt my altemael wat dat ghy ſult beweenen;
Elck druckt zyn rouw alleen, maer my van yder een;
Al wat een ander lydt wert oock by my geleen.
Bo. De Ionckvrouw is geſlacht, de Ionghe nae beneden
Ter tooren afgeſtort: maer yder heeft geleden
De dood met groote moed.
An. Verhaelt my van't begin
Hoe elck is toe gegaen: ick vinder vreugden in:
Mijn hert verblydt ſich in ons jammer heel te hooren.
Segh op; vertelt het ons tot achteren van vooren.
Bo. Een grooten tooren is alleen maer blyven ſtaen,
Daer Priaem was gewoon te kycken, en van daen
'T gevecht beſtierd', en had op zynen ſchoot geladen
Syn kleyne neef, en wees hem 's vaeders oorloghs-daeden
Wanneer hy in de vlucht de bange Griecken ſloegh
En aen de ſtrand den brand door haere ſchepen joegh.
Dees tooren, wel bekent, en die wel eer voor deſen
De pronck en ſterckte van ons veſting plagh te weſen;
Maer nu een rouwe rots, wert alleſins omringht
Van groot en kleyn; het volck is even heet, en dringht
Om plaets te hebben; 't graeu komt uyt de ſchepen loopen:
D'een neemt een heuvel in daer het geſight ſtaet oopen,
En dees een hooge rots, en recht ſich op zyn teen;
Dees heeft een maſteboom en die een yp beſchreen,
En dees' een ouden eyck, dat ſtam en tacken beven
Van ſo een grooten hoop die ſich daer op begeven;
Dees klautert op een klip; die ſet ſich op een dack
Half heel, en half verbrandt; dees waeght het op een vack
Van noch een ſtaende muyr, maer ree om weer te koomen:
Een ander heeft zyn plaets op Hectors graf genoomen

(O grouwel!) om van daer dit werck te ſchouwen aen.
Doe qnam met hooghen tred Vlyſſes aengegaen
Dwers door den drang van 't volck (dat hy wat plaets dee maecken
En ruymen op. om nae den tooren te geraecken)
Met Priaems neef, die hy had met de hand gelaen.
De Ionge ſtapte met geen traege ſchreden aen
En peurde nae om hoogh, en boven op gekoomen
Sloegh hy ſijn oogen gints en herwaerts ſonder ſchroomen
Met ſcherp en ſtrengh geſicht, en ſtont heel friſch en fier.
Gelijck het teere jongh van een geweldigh dier
Dat noch geen kracht en heeft in tanden noch in klaeuwen
Sijn hayren opſteeekt en al mee begint te graeuwen
En van hem byt om niet, en toont ſijns vaeders aert.
So heeft het moedigh kindt en nergens voor vervaert,
Gevat van 's vyands hand, met onverſchrocken ooghen
Het volck en Vorſten en Ulyſſes ſelfs bewooghen;
En hy alleen, die van een yder wiert beſchreyt,
En ſchreyde niet; en wijl Ulijſſes ſich bereyt
Ten godſdienſt, en hy vaſt is beſich om de Goden
Te roepen, en haer op dit offerfeeſt te noden,
En by ſich ſelfs ontwerpt de woorden en 't gebedt
Des Pryſters, is het kint geſprongen met een zet
Van ſelfs in 't midden van ſijns groote vaeders Rijcken.
AN. Wat volck, hoe wild en wreed, beſtont oyt diergelijcken?
Buſyrs 1. autaer wierd noyt beſprenght van kinder-bloed:
Noch 2. Diomedes heeft ſyn paerden oyt gevoedt
Met ſulcken kleyn-gebeent. Och, kind, wie ſal uw leden
Bedecken, en uw lijf ter aerde gaen beſteden?

1. Buſyris een wreeden Tyran van Egypten offerde Iupiter de vreemdelingen en ſyne gaſten op.
2. Diomedes Koning der Thracen voerde ſyn Paerden met menſche vleeſch. Deſe twee wreede Tyrannen ſyn van Hercules omgebracht.

Bo. Wat leden, of wat lyf ? de grouwelijcke val
Van ſo een ſteylte brack gebeent' en vleeſch en al
Tot morslen, en 't gewicht van boven neer gekoomen
Heeft al het onderſcheydt en kennis wegh genoomen
Van 't edel lijf, van mond, van aenſight, en, al wat
Van 't vaderlijcke krooſt in 't kinder-wezen zat,
Gemengelt onder een, en hals en herſſe-becken
Gebroken, en het breyn geſpat in alle plecken.
Het lijf gelijckt gheen lijf. An. So dee ſyns vaeders mee
(Hier in gelijckt hy hem) nae dat men driemaels ree
Met hem de muyren om. Bo. Als nu de braeve jonghe
Ter muyr af tegen d'aerd te pletter was geſpronghe,
En dat de Grieckſe ſchaer haer gruwel had beſchreyt,
So keert het ſelfde volck weer tot een ander feyt
En nae Achillis Graf. aen d'een zy heeft het ſtranden
Daer het de zee beſpoelt, aen d'ander vlacke landen
Die ſich van langher hand verheffen tot een klift.
Hier loopen ſy nae toe met een verwoede drift
En vullen land en ſtrand. dees meenen dat het ſterven
Der koninckliјcke maegd het mar-touw af ſal kerven
En dat door deſe dood de vloot ſal ſyn bevrijdt
Van 't gheen haer reys belet; en andre ſyn verblijdt
Dat men tot in den grond haer vyand wil verdelghen,
En roeyt den ſtamboom uyt met lot en ſpruyt en telghen.
Een deel van 't lichte volck, die om te kijcken ſtaen,
Haet deſe grouwelen, maer lijdt en ſiet het aen.
Oock de Trojaenen ſyn ten uytvaert hier gekoomen
En ſien haer laetſte val met ſidderen en ſchroomen:
Wanneer men ſchielick ſiet de toortſen gaen voor uyt
Als of het bruyloft was. Helene leyt de Bruydt
En laet, quanſuys bedroeft, haer hooft ter aerden hanghen.
So werd' haer dochter van den Bruydegom ontfanghen;

Met ſulcke fackelen (dus ſpreeckt de Frygiaen)
Moet' oock Hermione nae haere bruyd-koets gaen!
So moet' het vuyle wijf haer man zijn weer gegeven!
De ſchrick helpt wederzijds 't verſlaeghe volck aen 't beven.
De Ionckvrouw ſelver ſlaet van ſchaemt' haer oogen neer.
Haer wanghen niet te min die geven glans van veer
En het uytmuntend ſchoon toont grooter als voor deſen,
So men het ſonne-licht ſiet aengenaemer weſen
Wanneer hy's avonds ſinckt en is op 't ondergaen,
En werdt der ſterren beurt om mee te pronck te ſtaen,
En voor d'aenſtaende nacht den dagh is aen het wijcken.
De ganſche meenighte blijft als verſtockt ſtaen kijcken.
Het gheen men miſſen moet wert veeltyds meeſt geacht:
Dees werdt om haere jeugd tot deerenis gebraght,
Dees door haer ſchoonheyd, dees om de veranderinghen
Die hy gebeuren ſiet in 's werelds grootſte dinghen:
Maer al ſyn ſy ontſet in 't onverſet gemoed
Van die ſo blydelijck de dood treedt te gemoet.
Sy gaet voor Pyrrhus heen. elck is in 't hert bewoogen
Vol van verwonderingh, van vreeſe, van medoogen.
So haeſt de Iongelingh was op den bergh geraeckt
En niet alleen het graf ſyns vaders had genaeckt
Maer boven op de kruyn ſtond ſchrap en hoogh-verheven
So heeft ſich deſ' heldin te rugge niet begeven,
Maer ſtraf en onverſaeght en met een wreed gelaet
Keert ſy haer nae de ſteeck die haer te wachten ſtaet.
Doe wierd door 't kloeck gemoed eens yders hert verſlaegen;
Men ſagh (een ſeldſaem ſtuck) des moorders hand vertraegen.
Maer als hy haer de klingh had in het lijf gejaeght
So berſt' het bloed terſtond ter wond' uyt van de maegd.
Noch laet ſy 't groot gemoed al ſtervende niet vaeren:
Maer, om met haer gewicht Achilles te beſwaeren,

Viel sy voor over neer met een vergramt geweld.
Het volck van wederzijds door 't grousaem stuck ontstelt
Stort syne traenen uyt. de banghe Frygen smooren
Haer suchten in het hert: de Griecken laeten s'hooren.
Dus gingh het offer toe, so ick 't u heb verklaert.
Het bloed en stolde niet, noch vloeyde lancx der aerd,
Maer 't wierd van 't wrede graf stracx alles ingenoomen.
HE. Gaet, Griecke, gaet nu heen nae huys toe sonder schroomen:
Uw Vloot heeft nu geen nood, maeckt uwe riemen ree,
En gaet vry onder zeyl en veyligh over zee.
De jonghen en de maeghd syn bey nu omgekoomen;
De krijgh is uytgevoert en heeft een eynd genoomen.
Waer sal ick oude bes mijn traenen brenghen heen?
Waer spoegh ick best mijn siel uyt dees verstramde léen?
Sal ick mijn dochter of mijn kleyne neef besteenen?
Sal ick mijn man, of wel het Vaederland beweenen?
Of my? of al? o Dood, ghy syt mijn wensch alleen!
Ghy gaet met kinderen en jonghe maeghden heen:
Ghy haest u over al: my schijnt ghy maer te schroomen.
Ick soeck u heel den nacht en kan u niet bekoomen.
Ghy schuwt my midden in de swaerden, in de vlam:
Noyt vond ick vyand die het leven my benam.
Gheen val heeft my verplet, gheen vier wouw my verteeren.
Ick stond dicht by mijn man, maer 't swaerd kon my niet deeren.
Bo. Gevanghens, maeckt u voort en spoeyt weer nae de zee,
De Vloot is al in roer, en riem' en zeylen reë.

EYNDE.

